

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

PRZEMOC W SZKOLE

RAPORT Z BADAŃ

**Badanie zrealizowane na zlecenie dzienników regionalnych
grup wydawniczych Polskapresse i Media Regionalne**

Warszawa, marzec 2006

Spis treści

<i>Informacja o badaniu</i>	4
1 Informacje o szkole	6
1.1 Wyposażenie szkół oraz podejmowane przez nie działania (opinie uczniów)	6
1.2 Samorządy klasowe i szkolne	9
1.2.1 Działalność samorządów klasowych	9
1.2.2 Działalność samorządów szkolnych	11
1.3 Rzecznik Praw Ucznia	12
1.4 Ochrona w szkole	13
2 Ogólna opinia o szkole	14
2.1 Spojrzenie na szkołę z punktu widzenia uczniów, rodziców oraz nauczycieli	14
2.2 Zadowolenie rodziców ze szkoły, do której uczęszczają ich dzieci	20
2.3 Uczucia uczniów związane ze szkołą	21
3 Uczniowie o nauczycielach	26
3.1 Wizerunek nauczycieli	26
3.2 Nauczyciele akceptowani i nieakceptowani	31
3.2.1 Skala nieakceptacji	31
3.2.2 Skala akceptacji	33
4 Konflikty z nauczycielami – opinia uczniów	35
4.1 Przyczyny konfliktów z nauczycielami	36
4.2 Odpowiedzialność za nieporozumienia między nauczycielami a uczniami	38
5 Nauczyciele o uczniach	39
6 Wzajemne relacje między uczniami	43
6.1 Autorefleksja nad własną pozycją w klasie	45
6.2 Konflikty między uczniami	46
6.2.1 Przyczyny konfliktów między uczniami	46
6.3 Na co uczniowie zwracają uwagę rozmawiając o innych	48
6.4 Liderzy opinii	49
7 Przemoc w szkole	51
7.1 Przemoc w szkole – opinia ogólna	51
7.2 Przemoc pomiędzy uczniami	52
7.3 Reakcja uczniów na różne formy osobiście doświadczonej przemocy	60
7.4 Podatność na przemoc szkolną – opinie uczniów	61
7.5 Reakcja uczniów na przypadki przemocy pomiędzy uczniami	62
7.6 Reakcja nauczycieli na przypadki przemocy pomiędzy uczniami	63
7.7 Przemoc wobec nauczycieli	66
7.8 Przemoc jako problem szkoły	69
8 Zaangażowanie rodziców w sprawy szkoły	72

8.1 Zaangażowanie rodziców w sprawy szkoły - fakty	72
8.2 Ocena zaangażowania rodziców w sprawy szkoły	75
9 Relacje dzieci z rodzicami w sytuacji konfliktu szkolnego	79
9.1 Informowanie rodziców o konflikcie z rówieśnikami lub nauczycielami	79
9.2 Przewidywane reakcje rodziców w sytuacji konfliktu dziecka z nauczycielem	83
10 Prawa nauczyciela i prawa ucznia	86
10.1 Prawa nauczyciela	86
10.2 Prawa ucznia	91
10.3 Prawa nauczyciela i prawa ucznia – w krzywym zwierciadle	95
10.4 Prawa nauczyciela i prawa ucznia - typologia postaw uczniów i nauczycieli	97
11 Informacja o respondentach – uczniowie	99
11.1 Informacje społeczno-demograficzne.	99
11.2 Rodziny uczestników badania	100
11.3 Aspiracje edukacyjne uczniów oraz rodziców wobec dzieci	104
11.4 Średnia ocen oraz udział w olimpiadach i konkursach przedmiotowych	105
11.5 Aktywność szkolna	108
11.6 Zajęcia dodatkowe. Czas wolny.	109
11.7 Finanse	112
11.8 Samoocena	114
12 Informacje o respondentach – nauczyciele	116
12.1 Informacje społeczno-demograficzne	116
12.2 Praca zawodowa	117

Informacja o badaniu

Zakres projektu badawczego

Projekt badawczy złożony z trzech modułów:

- uczniowie
- nauczyciele
- rodzice

Próba i metoda badawcza:

Szkoły (nauczyciele i uczniowie):

- ogólnopolska próba 150 szkół
- podział równoliczny na trzy typy szkół: podstawowe (N=50), gimnazja (N=50), szkoły ponadgimnazjalne (N=50); w ramach szkół ponadgimnazjalnych uwzględnione licea ogólnokształcące, profilowane, technika i ZSZ

Uczniowie:

- w każdej ze szkół badaniem objęta jedna klasa (w szkołach podstawowych tylko klasy z poziomu IV – VI)
- metoda: audytoryjny wywiad ankietowy
- liczebność zrealizowana: N = 3085 wywiadów

Nauczyciele:

- w każdej z objętych badaniem szkół wywiady z sześcioma nauczycielami
- nauczyciele dobierani po dwóch z każdej grupy przedmiotów w podziale na przedmioty: humanistyczne, ścisłe i pozostałe objęte programem nauczania MEN dla danego typu szkoły
- metoda: kwestionariusz do samodzielnego wypełnienia

- liczebność zrealizowana: N = 900 wywiadów

Rodzice:

- ogólnopolska próba reprezentatywna dorosłych Polaków;
- selekcja: posiadanie dziecka (dzieci) w wieku szkolnym (uczących się w szkole podstawowej, gimnazjum lub ponadpodstawowej)
- bezpośredni wywiad ankietarski
- liczebność zrealizowana: N = 554 (w ramach dwóch połączonych pomiarów)

Termin realizacji: marzec 2006

1 Informacje o szkole

1.1 Wyposażenie szkół oraz podejmowane przez nie działania (opinie uczniów)

Z deklaracji uczniów wynika, że polskie szkoły pod względem wyposażenia, personelu oraz podejmowanych działań stoją na dość wysokim poziomie. Prawie wszyscy respondenci przyznali, że szkoły, do których uczęszczają, posiadają pracownie komputerowe (99,8%) a także, że są zaopatrzone w sale gimnastyczne (94,8%) oraz boiska (92,1%).

Niemal powszechna, zwłaszcza w świetle deklaracji uczniów ze szkół miejskich, jest instytucja pedagoga szkolnego (91,1%) oraz pielęgniarki lub higienistki (86,6%). Nieco gorzej jest z tego rodzaju personelem w szkołach wiejskich. Co czwarty uczeń takiej szkoły (23,1%), przyznał, że w jego placówce nie ma pedagoga, a więcej niż co trzeci (38,3%) wspominał o braku pielęgniarki lub higienistki.

Znaczna większość uczniów - 86,6% (dotyczy to zwłaszcza placówek miejskich, nieco rzadziej wiejskich – 68,7%) może korzystać ze sklepiku szkolnego. Trzech na czterech badanych (78,8%) ma dostęp do Internetu podczas lekcji oraz możliwość korzystania z pozalekcyjnych zajęć rozwijających ich zainteresowania (76,3%). W większości placówek, zwłaszcza na wsiach i w małych miastach, funkcjonują stołówki (69,3%) oraz świetlice (69,0%). Ich obecność deklarują przede wszystkim uczniowie szkół podstawowych oraz gimnazjaliści.

Nieco gorzej przedstawia się fakt możliwości korzystania z Internetu poza lekcjami (68% z nich ma taką możliwość) oraz wyposażenie szkół w pracownie fizyczne (59,1%) i chemiczne (54,0%). Utrudnienia tego typu dotyczą jednak przede wszystkim uczniów kształcących się na poziomie podstawowym, głównie w szkołach wiejskich, mogą być zatem w znacznym stopniu podyktowane brakiem potrzeby istnienia specjalistycznych pracowni w tych placówkach.

Prawie połowa uczniów (48,1%) przyznaje, że w ich szkole istnieje możliwość pozalekcyjnej nauki języków obcych. Dotyczy to głównie uczniów szkół podstawowych (59,4%) i gimnazjalnych (56,6%). Starszej młodzieży, jak wynika z ich deklaracji, znacznie rzadziej proponowane są tego typu zajęcia (29,0%).

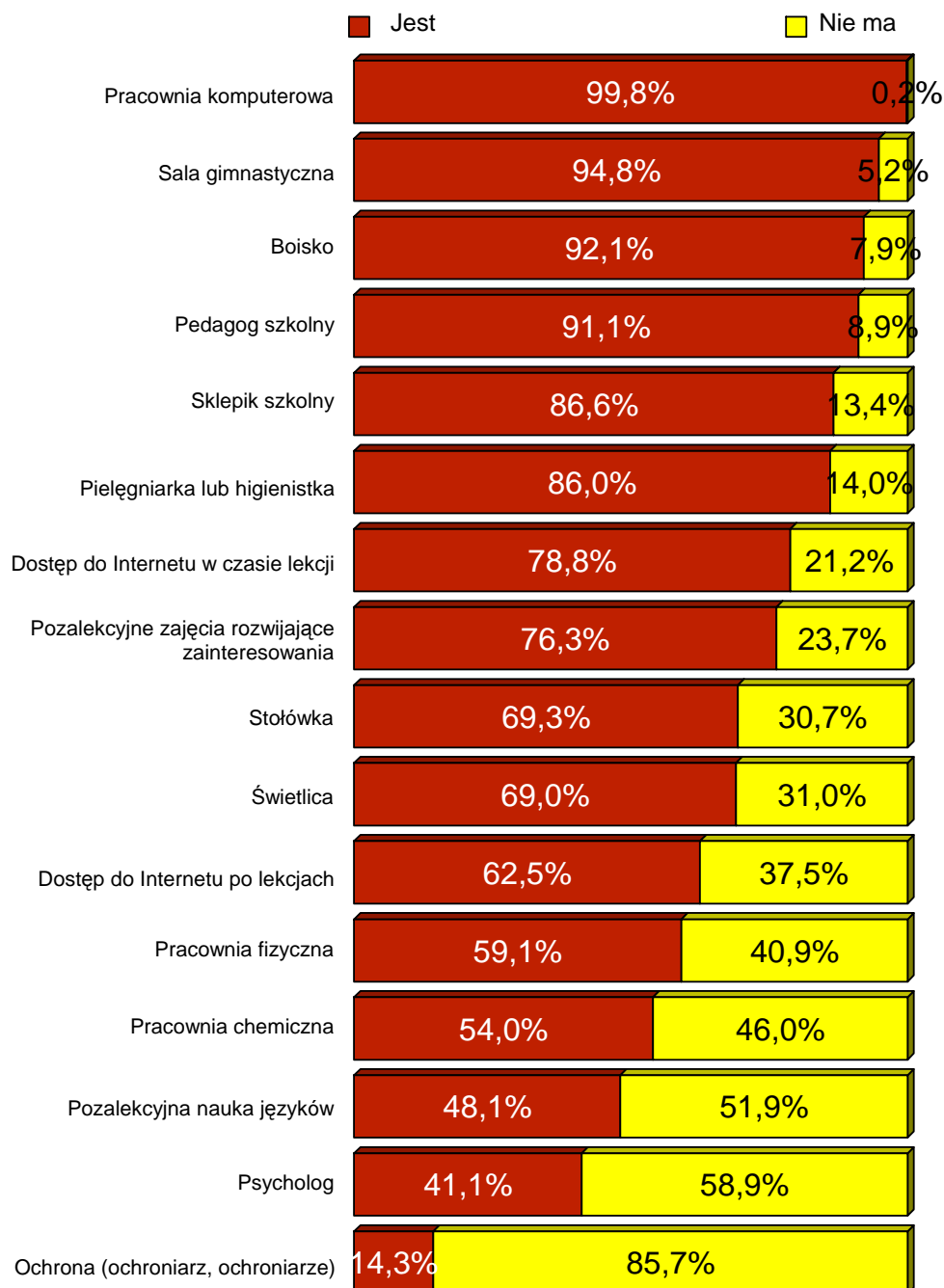
Psycholog w szkole, jak wynika z opinii uczniów, nie jest rzadkością, jednak funkcja ta nie jest również powszechna, zwłaszcza w przypadku placówek wiejskich, w których tylko co czwarty uczeń

(24,1%) deklaruje obecność psychologa szkolnego. Znacznie częściej o obecności takiej osoby w szkole mówią uczniowie z największych miast (58,3%).

Rzadkością natomiast, szczególnie w szkołach wiejskich, jest ochrona. Jej obecność deklarują głównie uczniowie z placówek zlokalizowanych w największych miastach (23,2%) – zob. tabele aneksowe.

CHCIELIBYŚMY SIĘ DOWIEDZIEĆ, JAK WYPOSAŻONA JEST TWOJA SZKOŁA, JAKIE DZIAŁANIA PROWADZI DLA SWOICH UCZNIÓW. ZAZNACZ NA TEJ LIŚCIE, CO W TWOJEJ SZKOLE JEST, A CZEGO NIE MA:

N = 3 085

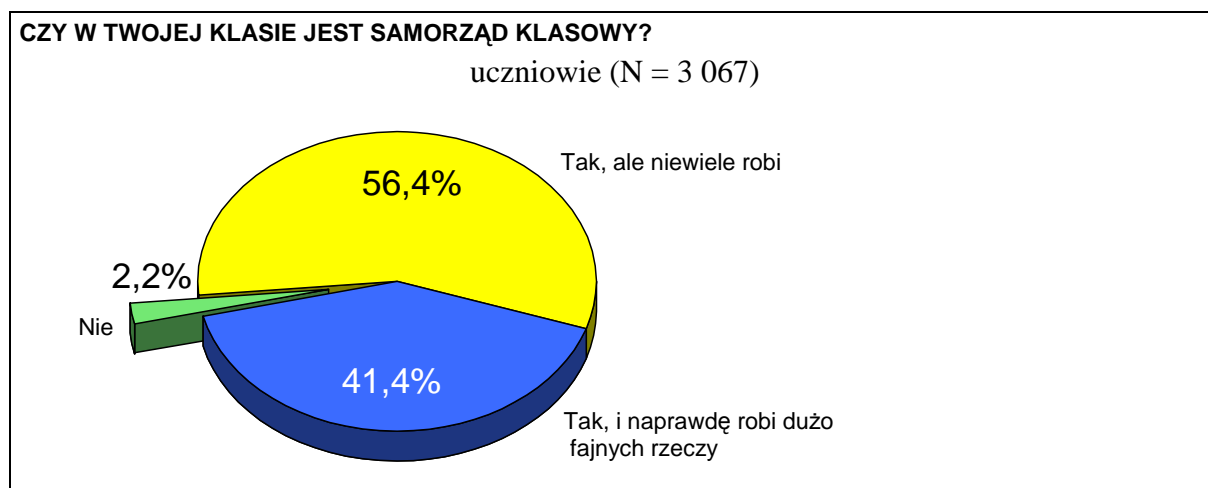

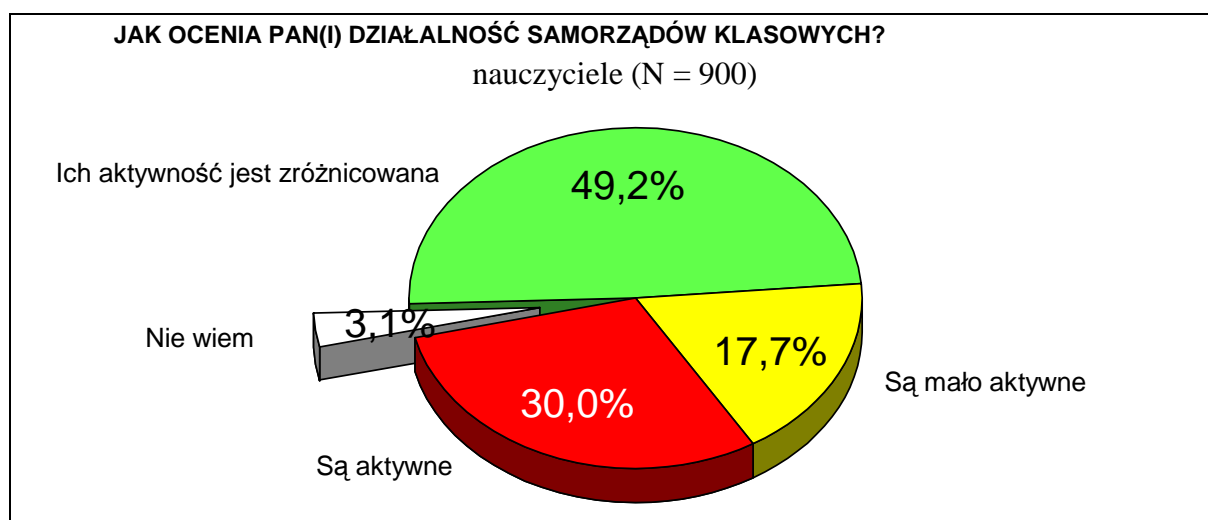
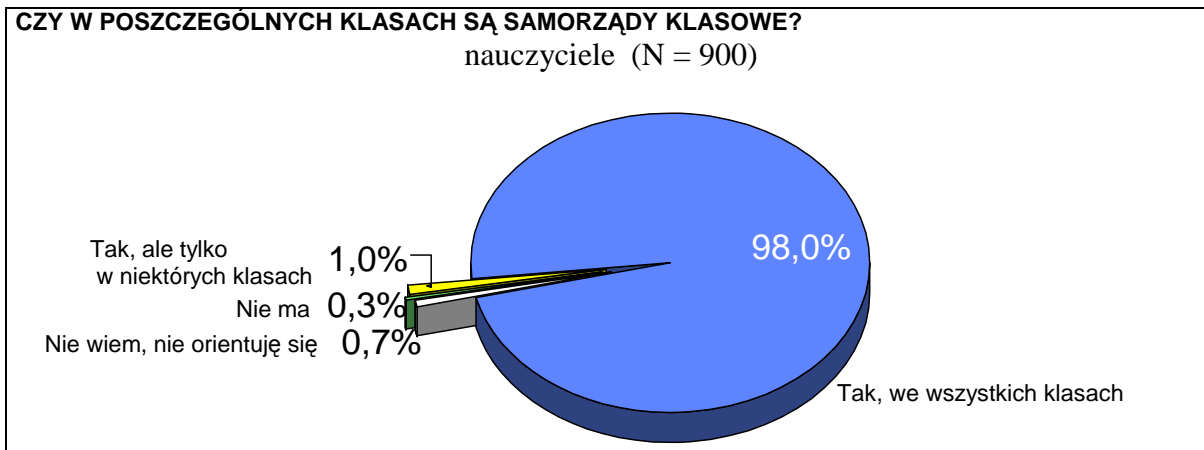
1.2 Samorządy klasowe i szkolne

1.2.1 Działalność samorządów klasowych

Istnienie samorządów klasowych jest zjawiskiem powszechnym – 97,8% uczniów deklaruje, że w ich klasie funkcjonuje taki organ, zaś 98,0% nauczycieli wyraża przekonanie, że w szkole, w której pracują wszystkie klasy mają swoje samorzady.

Jednak pomimo faktu istnienia samorządów klasowych ich działalność wygląda różnie. Większość ankietowanych uczniów (56,4%) krytycznie ocenia pracę samorządu w swojej klasie, a tylko 41,4% docenia aktywność tego organu. Nauczyciele natomiast w ocenie aktywności samorządów klasowych są wyraźnie podzieleni. Prawie połowa z nich (49,2%) nie potrafi wyrazić jednoznacznej opinii w tej kwestii ze względu na zróżnicowaną aktywność samorządów w poszczególnych klasach. Tylko niespełna jedna trzecia ogółu ankietowanych nauczycieli (30,0%) uważa, że organy te są aktywne, zaś 17,7% zarzuca im bierność.

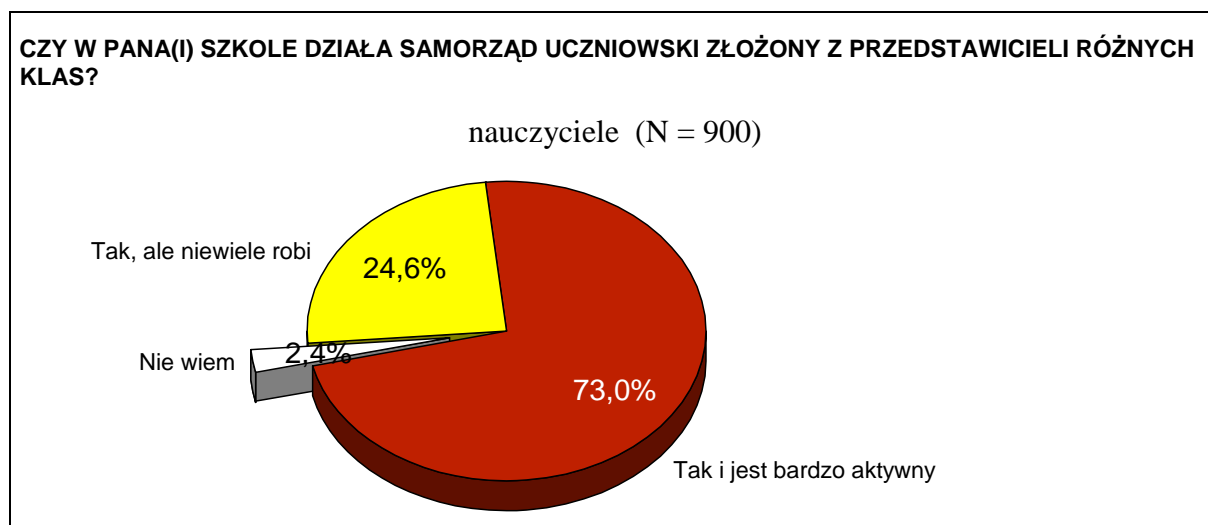
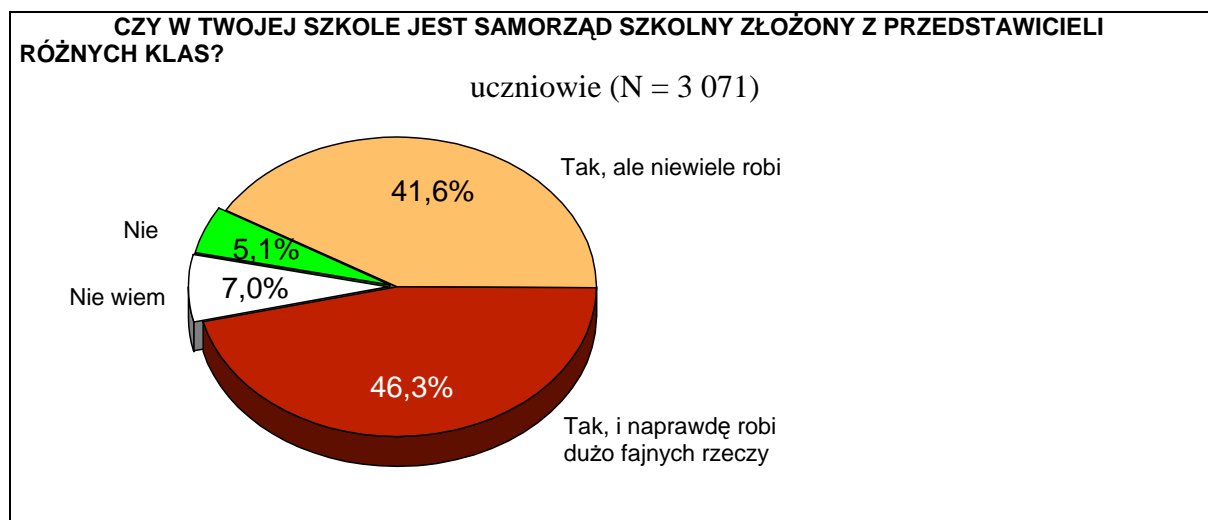

Oceny działalności samorządów klasowych, zarówno wśród nauczycieli, jak również wśród uczniów zróżnicowane są ze względu na rodzaj szkoły oraz wielkość miejscowości, w której dana placówka jest zlokalizowana. Ocena działalności samorządów klasowych najkorzystniej wypada wśród uczniów i nauczycieli ze szkół podstawowych, najczęściej też uczących się lub pracujących w placówkach wiejskich. Najgorzej natomiast w tych ocenach wypadają samorzady w szkołach ponadgimnazjalnych, zlokalizowanych głównie w największych miastach (zob. tabele aneksowe).

1.2.2 Działalność samorządów szkolnych

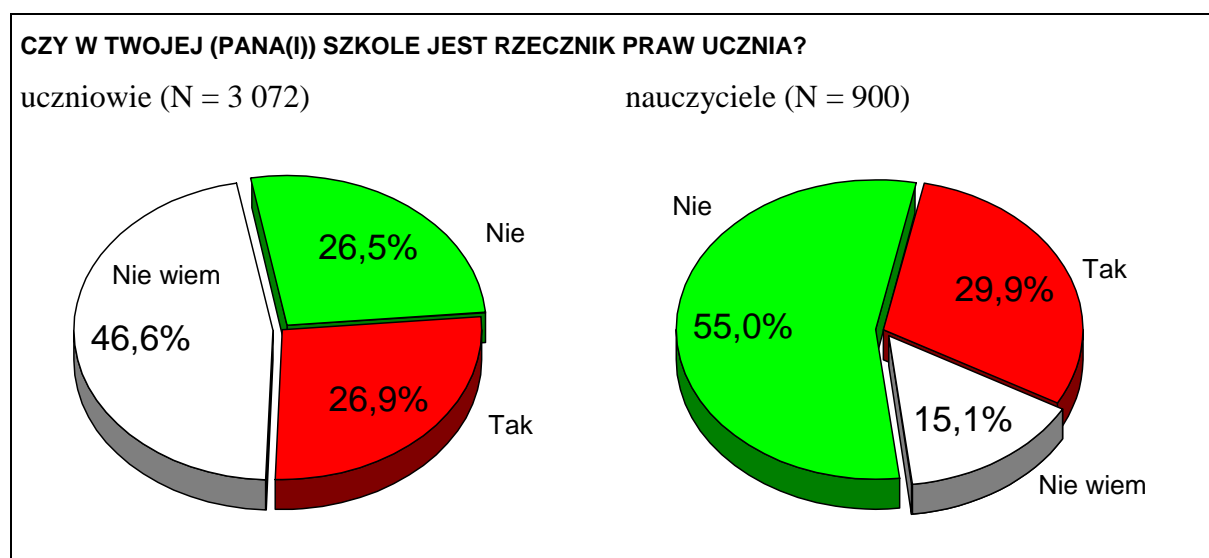
Lepiej niż działalność samorządów klasowych, w opinii uczniów oraz nauczycieli wypada ocena aktywności samorządów szkolnych, złożonych z przedstawicieli różnych klas. Obecność takich organów w szkołach, jak wynika z deklaracji uczniów (87,9%), a tym bardziej nauczycieli (97,6%) jest niemal powszechna, a ich działalność oceniana jest raczej pozytywnie. Niemal połowa uczniów (46,3%) przychylnie wypowiada się na temat działalności samorządów szkolnych. Jeszcze lepiej ich pracę oceniają nauczyciele - prawie dwie trzecie z nich aktywność tego rodzaju organów uczniowskich określa jako bardzo wysoką.

Aktywność samorządów szkolnych najkorzystniej oceniana jest przez osoby uczące się lub pracujące w szkołach podstawowych oraz w gimnazjach. Znacznie gorzej pracę tego typu organów oceniają uczniowie i nauczyciele ze szkół ponadgimnazjalnych (zob. tabele aneksowe).

1.3 Rzecznik Praw Ucznia

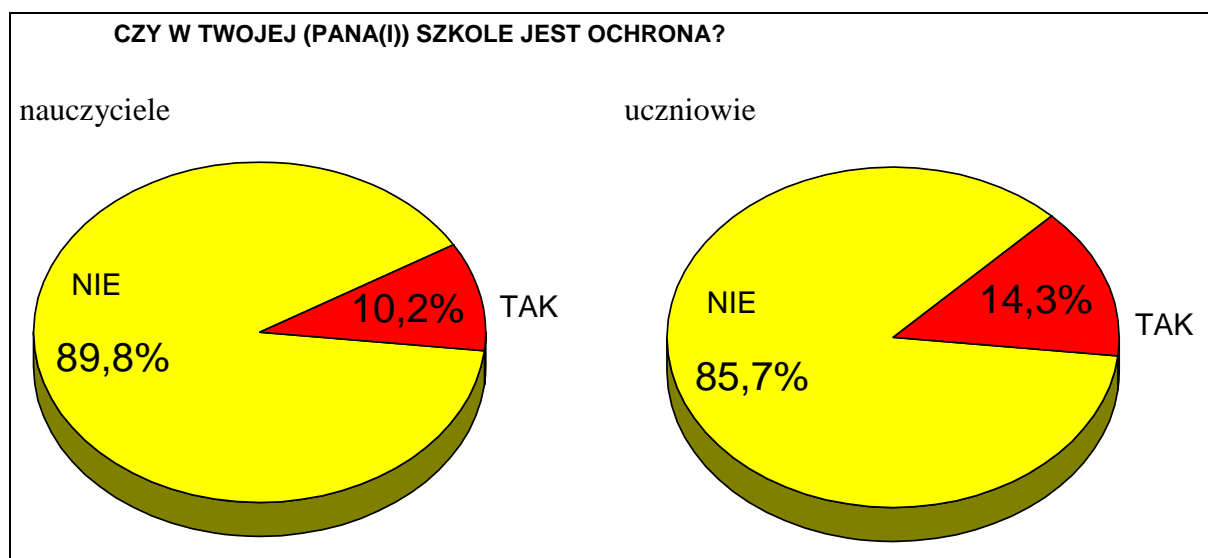
Jak wynika z deklaracji uczniów oraz nauczycieli instytucja Rzecznika Praw Ucznia jest stosunkowo mało popularna w polskich szkołach. Funkcjonowanie tego typu organu deklaruje 26,9% ankietowanych uczniów oraz 29,9% nauczycieli. Należy podkreślić, że uczniowie trzykrotnie częściej niż nauczyciele mieli problem z jednoznacznym stwierdzeniem czy taki organ istnieje w ich szkołach, czy też nie (46,6% wobec 15,1%), nauczyciele natomiast dwukrotnie częściej niż uczniowie (55,0% wobec 26,9%) wskazywali na brak osoby pełniącej taką funkcję w placówkach, w których uczą.

Jak wynika z deklaracji ankietowanych osób (uczniów i nauczycieli) instytucja Rzecznika Praw Ucznia funkcjonuje głównie w szkołach zlokalizowanych w średnich miastach (od 20 do 50 tys. mieszkańców) oraz w największych aglomeracjach (powyżej 100 tys. mieszkańców). Nieco częściej też w podstawówkach i w gimnazjach niż w szkołach ponadgimnazjalnych (zob. tabele aneksowe).

1.4 Ochrona w szkole

Pomimo różnego rodzaju zagrożeń związanych ze szkołą (nie tylko dotyczących bezpieczeństwa uczniów i nauczycieli) z deklaracji ankietowanych wynika, że tylko w nielicznych placówkach funkcjonuje ochrona. Jej obecność w swojej szkole stwierdza jedynie 14,3% uczniów oraz tylko co dziesiąty nauczyciel (10,2%).

Z odpowiedzi uczniów i nauczycieli wynika, że rzadkością jest ochrona w szkołach podstawowych oraz w placówkach wiejskich. Stosunkowo najczęściej natomiast spotykana jest w szkołach ponadgimnazjalnych, głównie zlokalizowanych w największych miastach, chociaż i w tych przypadkach odsetki odpowiedzi twierdzących są raczej niewielkie (zob. tabele aneksowe).

2 Ogólna opinia o szkole

2.1 Spojrzenie na szkołę z punktu widzenia uczniów, rodziców oraz nauczycieli

Postrzeganie szkoły oraz stosunek do niej silnie zróżnicowane są ze względu na zajmowaną pozycję. Nieco inaczej poszczególne kwestie związane ze szkołą postrzegają nauczyciele, inaczej uczniowie, a jeszcze inaczej ich rodzice. Poniższe tabele, w których zsumowano odsetki odpowiedzi pozytywnych (zdecydowanie się zgadzam oraz raczej się zgadzam) wskazują na sposób postrzegania szkoły przez uczniów, nauczycieli oraz rodziców uczniów.

Postrzeganie szkoły przez uczniów	
W mojej szkole czuję się całkowicie bezpiecznie	87,2
Nauczyciele w mojej szkole szanują uczniów	85,2
Nauczyciele w mojej szkole są życzliwi w stosunku do uczniów	80,8
W mojej szkole poziom nauczania jest wysoki	76,8
Podczas lekcji w mojej szkole można otwarcie wyrażać swoje zdanie	71,8
Uczniowie w mojej szkole szanują nauczycieli	70,5
Chętnie chodzę do mojej szkoły	70,5
Lekcje w mojej szkole są ciekawe	69,3
W mojej szkole panuje miła i swobodna atmosfera	67,6
W mojej szkole uczniowie szanują się wzajemnie	64,0
W mojej szkole nauczyciele tak naprawdę nie wiedzą, co się dzieje wśród uczniów	48,4
W mojej szkole jest duża rywalizacja między uczniami, duża konkurencja	44,1
W mojej szkole jest rygor, dyscyplina	42,8
Chętnie spędzam czas w mojej szkole nawet po lekcjach	41,1
W mojej szkole nauczyciele często krzyczą na uczniów	37,3
W mojej szkole zdarza się, że uczniowie są agresywni wobec nauczycieli	29,0
W mojej szkole jest dużo agresji i przemocy pomiędzy uczniami	27,3

Postrzeganie szkoły przez nauczycieli	
W mojej szkole nauczyciele są życzliwi w stosunku do uczniów	97,4
W mojej szkole nauczyciele szanują uczniów	96,9
Lekcje w mojej szkole są ciekawe	96,0
Podczas lekcji w mojej szkole uczniowie mogą otwarcie wyrażać swoje zdanie	95,3
W mojej szkole jest bezpiecznie	92,8
W mojej szkole panuje miła i swobodna atmosfera	88,7
W mojej szkole poziom nauczania jest wysoki	87,8
W mojej szkole uczniowie szanują nauczycieli	73,8
Uczniowie chętnie chodzą do szkoły	72,6
W mojej szkole uczniowie szanują się wzajemnie	68,7
W mojej szkole dzieci chętnie spędzają czas nawet po lekcjach	67,8
W mojej szkole jest rygor, dyscyplina	46,9
W mojej szkole jest duża rywalizacja między uczniami, duża konkurencja	36,1
W mojej szkole zdarza się, że uczniowie są agresywni wobec nauczycieli	34,1
W mojej szkole jest dużo agresji i przemocy pomiędzy uczniami	28,5
W mojej szkole nauczyciele często krzyczą na uczniów	16,0
W mojej szkole nauczyciele tak naprawdę nie wiedzą, co się dzieje wśród uczniów	14,5

Postrzeżenie szkoły przez rodziców	
W szkole mojego dziecka jest bezpiecznie	92,0
W szkole mojego dziecka nauczyciele są życzliwi w stosunku do uczniów	91,3
W szkole mojego dziecka nauczyciele szanują uczniów	91,1
Moje dziecko chętnie chodzi do szkoły	87,5
W szkole mojego dziecka lekcje są ciekawe	85,2
W szkole mojego dziecka panuje miła i swobodna atmosfera	82,2
W szkole mojego dziecka podczas lekcji uczniowie mogą otwarcie wyrażać swoje zdanie	80,5
W szkole mojego dziecka uczniowie szanują się wzajemnie	78,0
W szkole mojego dziecka uczniowie szanują nauczycieli	76,7
W szkole mojego dziecka poziom nauczania jest wysoki	75,8
W szkole mojego dziecka jest rygor, dyscyplina	56,8
Moje dziecko chętnie spędza czas w szkole nawet po lekcjach	53,8
W szkole mojego dziecka jest duża rywalizacja między uczniami, duża konkurencja	49,2
W szkole mojego dziecka nauczyciele tak naprawdę nie wiedzą, co się dzieje wśród uczniów	34,8
W szkole mojego dziecka nauczyciele często krzyczą na uczniów	29,3
W szkole mojego dziecka jest dużo agresji i przemocy pomiędzy uczniami	27,0
W szkole mojego dziecka zdarza się, że uczniowie są agresywni wobec nauczycieli	25,6

Analiza porównawcza ocen szkoły wyrażanych przez uczniów, nauczycieli oraz rodziców wskazuje na prawidłowość, zgodnie z którą nauczyciele najbardziej przychylnie oceniają szkołę, zwłaszcza w kwestiach podejścia kadry pedagogicznej do uczniów oraz realizacji programu nauczania. Uczniowie natomiast są stosunkowo najbardziej krytyczni w tych ocenach. Zróżnicowania te przedstawiono w poniższej tabeli.

Postrzeganie szkoły przez uczniów, nauczycieli oraz rodziców*	UCZNIOWIE	NAUCZYCIELE	RODZICE
W mojej szkole czuję się całkowicie bezpiecznie	87,2	92,8	92,0
Nauczyciele w mojej szkole szanują uczniów	85,2	96,9	91,1
Nauczyciele w mojej szkole są życzliwi w stosunku do uczniów	80,8	97,4	91,3
W mojej szkole poziom nauczania jest wysoki	76,8	87,8	75,8
Podczas lekcji w mojej szkole można otwarcie wyrażać swoje zdanie	71,8	95,3	80,5
Uczniowie w mojej szkole szanują nauczycieli	70,5	73,8	76,7
Chętnie chodzę do mojej szkoły	70,5	72,6	87,5
Lekcje w mojej szkole są ciekawe	69,3	96,0	85,2
W mojej szkole panuje miła i swobodna atmosfera	67,6	88,7	82,2
W mojej szkole uczniowie szanują się wzajemnie	64,0	68,7	78,0
W mojej szkole nauczyciele tak naprawdę nie wiedzą, co się dzieje wśród uczniów	48,4	14,5	34,8
W mojej szkole jest duża rywalizacja między uczniami, duża konkurencja	44,1	36,1	49,2
W mojej szkole jest rygor, dyscyplina	42,8	46,9	56,8
Chętnie spędzam czas w mojej szkole nawet po lekcjach	41,1	67,8	53,8
W mojej szkole nauczyciele często krzyczą na uczniów	37,3	16,0	29,3
W mojej szkole zdarza się, że uczniowie są agresywni wobec nauczycieli	29,0	34,1	25,6
W mojej szkole jest dużo agresji i przemocy między uczniami	27,3	28,5	27,0

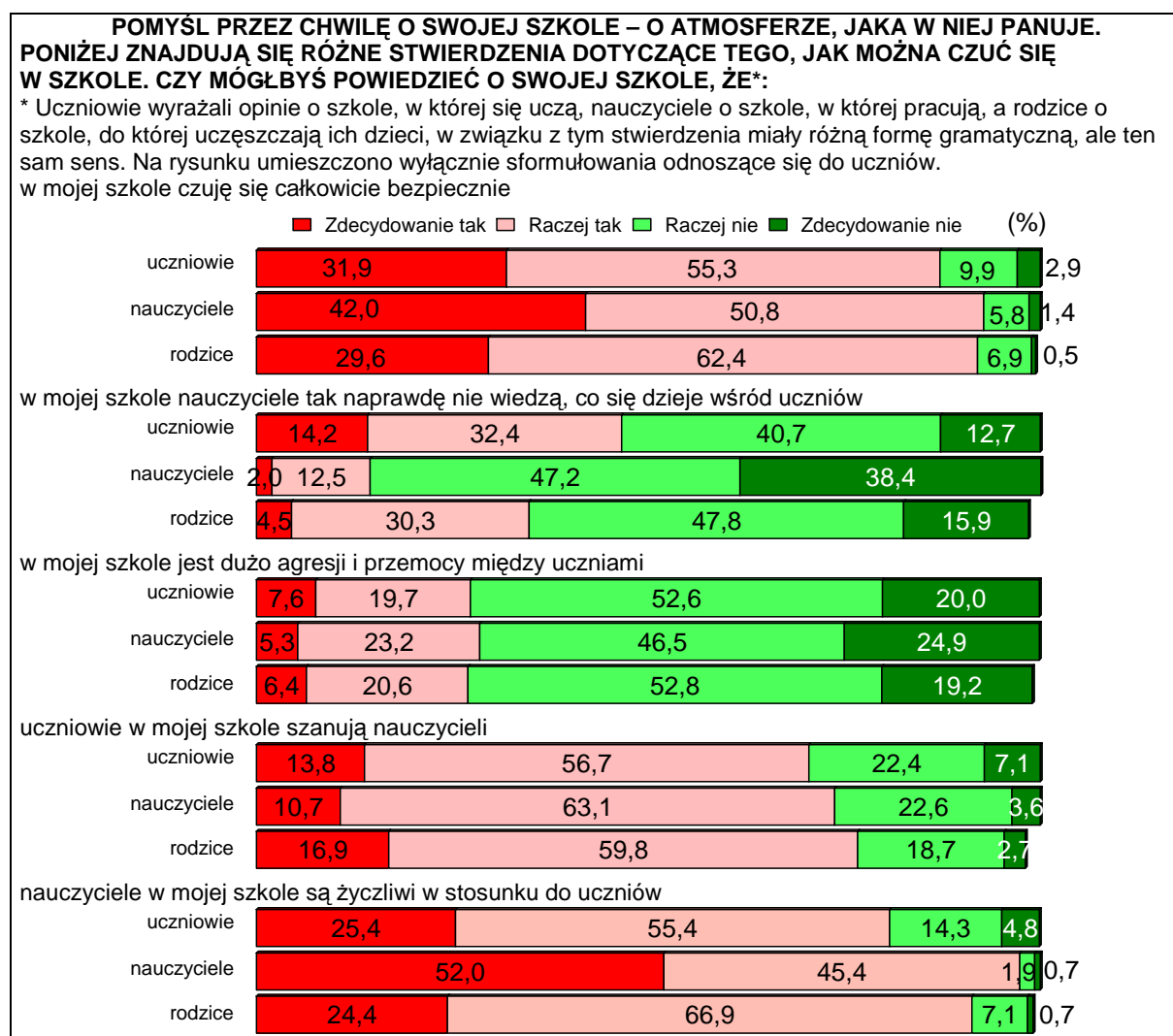
*Uczniowie wyrażali opinie o szkole, w której się uczą, nauczyciele o szkole, w której pracują, a rodzice o szkole, do której uczęszczają ich dzieci, w związku z tym stwierdzenia miały różną formę gramatyczną, ale ten sam sens. W tabeli umieszczono wyłącznie treść sformułowań odnoszących się do uczniów. Odsetki w tabeli są wynikiem zsumowania odpowiedzi: „zdecydowanie się zgadzam” oraz „raczej się zgadzam”.

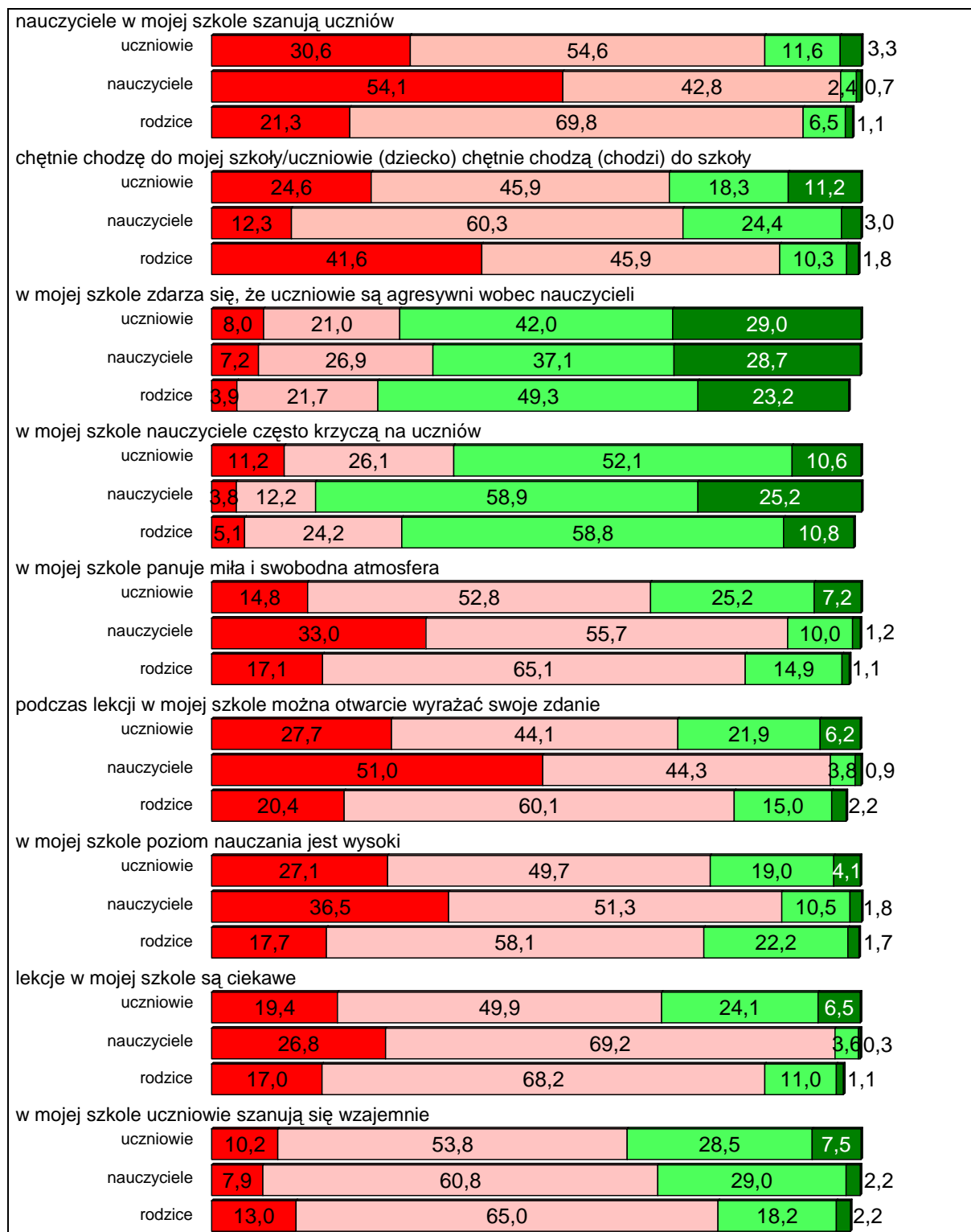
O odmiennym podejściu do poszczególnych kwestii związanych ze szkołą, świadczą również różnice odsetków odpowiedzi skrajnych. Nauczyciele zdecydowanie częściej niż uczniowie oraz ich rodzice wyrażają przekonanie, że w ich szkole pedagodzy szanują uczniów oraz że są względem nich życzliwi. Ponadto wyraźnie częściej skłonni są twierdzić, że w placówce, w której nauczają, ich podopieczni mogą otwarcie wyrażać swoje zdanie podczas lekcji a także, że panuje w niej miła i swobodna atmosfera. Częściej też od uczniów i ich rodziców zdecydowanie zaprzeczają twierdzeniom, według których nauczyciele tak naprawdę nie wiedzą, co się dzieje wśród ich wychowanków oraz że w szkole, w której pracują, nauczyciele często krzyczą na uczniów.

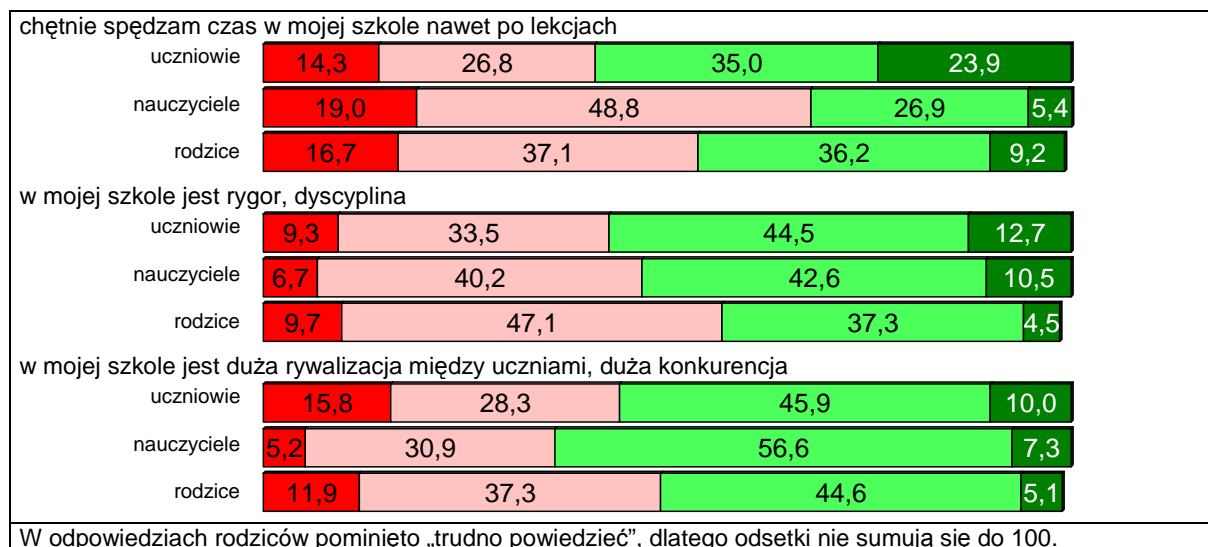
Uczniowie natomiast wyraźnie częściej niż ich rodzice, a tym bardziej niż nauczyciele, przyznają, że w ich szkole wychowawcy nie wiedzą co się dzieje wśród uczniów. Stosunkowo często zaś, w porównaniu z rodzicami i nauczycielami, skłonni są zaprzeczać większości przedstawionych im

twierdzeń, zwłaszcza takim jak te, że chętnie chodzą do swojej szkoły, że panuje w niej miła i swobodna atmosfera, czy też, że nauczyciele są życzliwi w stosunku do uczniów oraz że darzą ich szacunkiem.

Przekonania rodziców dotyczące szkoły, do której uczęszczają ich dzieci, zazwyczaj lokują się pomiędzy opiniami wyrażanymi przez uczniów oraz przekonaniami nauczycieli. Jedyny wyjątek stanowi ich znacznie głębsze w stosunku do uczniów oraz ich nauczycieli przeświadczenie, że ich dzieci chętnie chodzą do szkoły (szczegółowe różnice odpowiedzi prezentuje wykres).

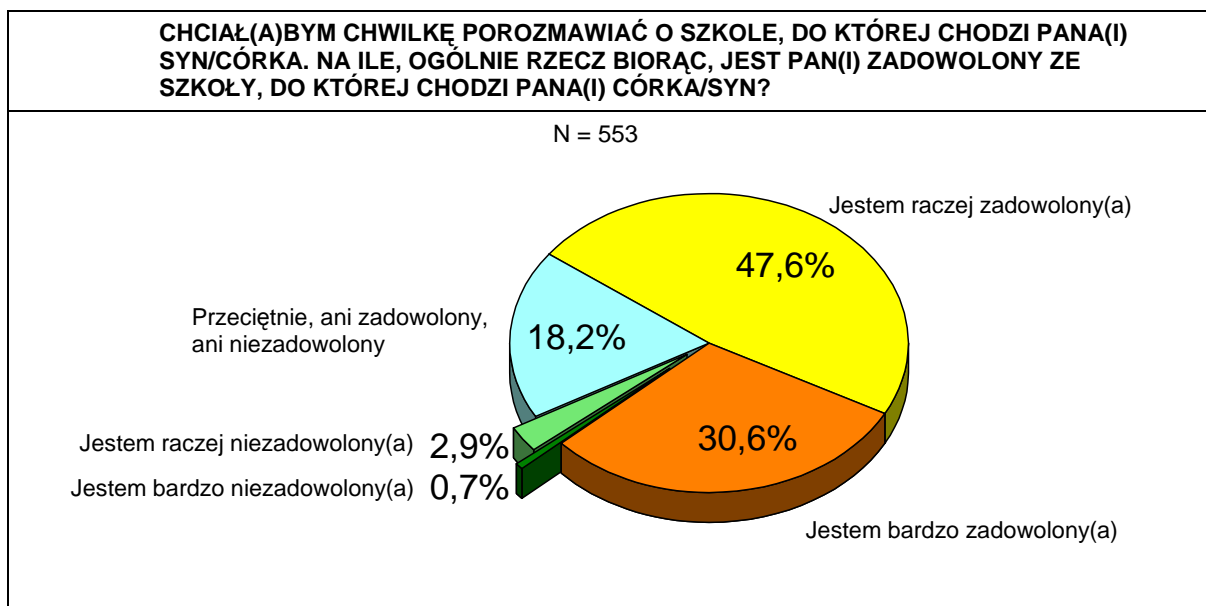

2.2 Zadowolenie rodziców ze szkoły, do której uczęszczają ich dzieci

Rodzice, posiadający potomstwo w wieku szkolnym, w zdecydowanej większości (78,2%) wyrażają zadowolenie ze szkoły, w której ich dzieci zdobywają wiedzę, w tym niespełna jedna trzecia ankietowanych (30,6%) poziom tego zadowolenia określa jako bardzo wysoki. Tylko jeden na pięciu badanych rodziców (18,2%) szkołę, do której uczęszcza ich dziecko ocenia przeciętnie, zaś odsetek tych, którzy placówkom oświaty wystawiają noty negatywne (umiarkowane lub zdecydowane) stanowi zaledwie 3,6%.

Ogólna ocena szkoły, do której uczęszczają dzieci stosunkowo najkorzystniej wypada wśród najmłodszych rodziców (w wieku 25-34 lat), posiadających najniższe wykształcenie oraz mieszkających na wsi. Nieco częściej też niż pozostali zadowolenie ze szkoły wyrażają rodzice dzieci z klas I-III szkoły podstawowej.

Brak zastrzeżeń do danej placówki oświaty wyraźnie koresponduje również z wynikami, jakie dzieci osiągają w nauce. Największe zatem zadowolenie ze szkoły występuje wśród rodziców, których dzieci uczą się najlepiej (przyjmując za wskaźnik średnią ocen z ostatniego semestru nauki).

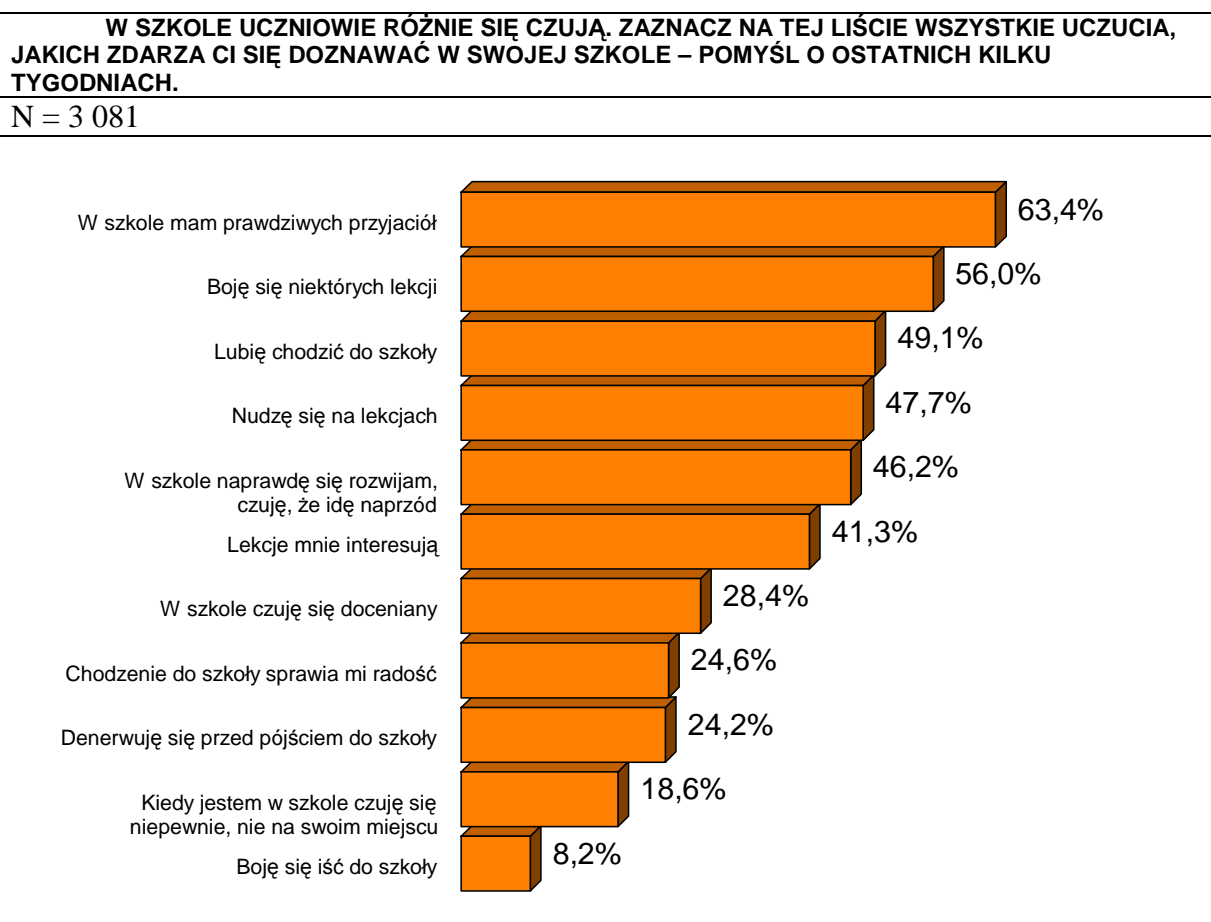
2.3 Uczucia uczniów związane ze szkołą

Szkoła może budzić szereg różnych (nierzadko skrajnych) emocji. Uczniowie, mając na uwadze kilka ostatnich tygodni, mieli za zadanie z podanej listy stwierdzeń wyrażających uczucia związane ze szkołą (zarówno pozytywne, jak i negatywne) wybrać najpierw te, które wyrażają wszystkie ich szkolne przeżycia i doznania, a następnie trzy, które odzwierciedlają emocje najczęściej przez nich doświadczane.

Jak się okazuje, doznawane przez dzieci i młodzież uczucia, związane ze szkołą są wyraźnie ambiwalentne. W czołówce najczęściej wskazywanych stwierdzeń znajdują się zarówno wyrażenia

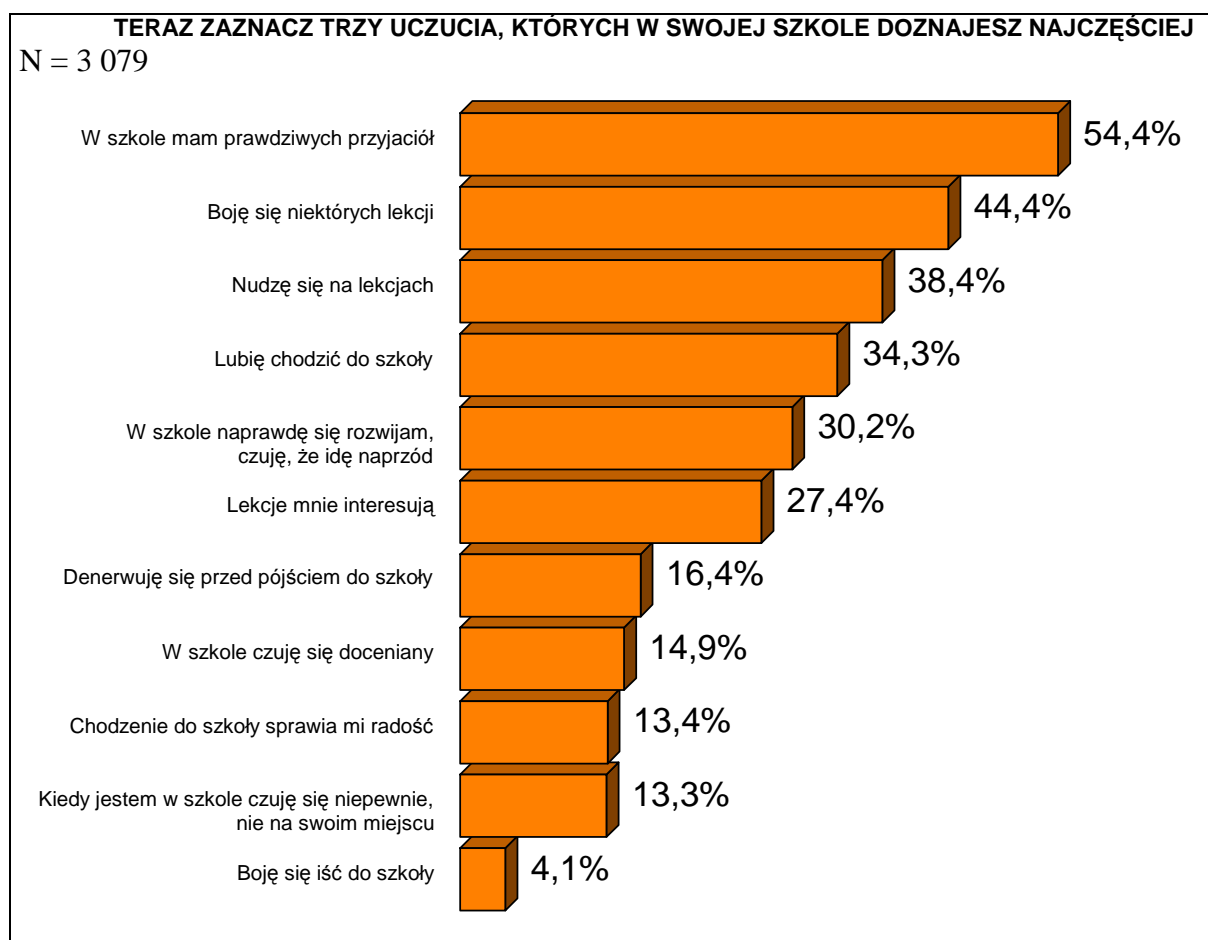
pozytywne, jak i negatywne. Wprawdzie najczęściej wybierano stwierdzenie: „w szkole mam prawdziwych przyjaciół” (63,4%), jednak niewiele mniej ankietowanych (56,0%) przyznało, że boi się niektórych lekcji. Pomimo tej i innych niedogodności związanych z uczęszczaniem do szkoły, jak chociażby ta, że lekcje potrafią być nudne, na co zwraca uwagę niemal co drugi uczeń (47,7%), to prawie połowa wszystkich ankietowanych (49,1%) deklaruje, że lubi chodzić do szkoły, która to, w opinii znacznej części młodych respondentów (46,2%) przyczynia się do ich rozwoju, między innymi dzięki interesującym lekcjom, na które zwraca uwagę 41,3% uczniów.

Wyraźnie rzadziej doznawanym przez uczniów przeżyciem szkolnym jest poczucie doceniania – wskazuje na nie 28,4% ankietowanych. Radość z chodzenia do szkoły to stan charakteryzujący jednego na czterech uczniów (24,6%). Podobny odsetek ankietowanych (24,2%) denerwuje się przed pójściem do szkoły, a niemal co piąty uczeń (18,6%) deklaruje, iż będąc w szkole nie czuje się na swoim miejscu. Trwoga związana z chodzeniem do szkoły, to stan najrzadziej towarzyszący uczniom - charakteryzuje co dwunastego z nich (8,2%).

Bardzo podobnie przedstawia się hierarchia najczęstszych uczniowskich doznań związanych ze szkołą. W tym wypadku jednak niektóre pozytywne emocje ustępują miejsca uczuciom negatywnym. I tak, okazuje się, że uczniowie nieco częściej odczuwają nudę na lekcjach niż ogólną sympatię do szkoły (38,4% wobec 34,3%), a stres przed pójściem do szkoły towarzyszy im częściej niż radość uczęszczania do niej (16,4% wobec 13,4%).

Najczęściej jednak doznawanym uczuciem związanym ze szkołą jest przyjaźń – wskazuje na nią ponad połowa ankietowanych uczniów (54,4%). Względnie najrzadziej zaś doświadczanym stanem jest strach przed pójściem do szkoły. Uczucie to względnie często towarzyszy 4,1% ankietowanych.

Hierarchia uczuć, jakie wśród uczniów budzi szkoła wyraźnie zróżnicowana jest ze względu na pewne cechy charakteryzujące zarówno uczniów jak i szkoły, do których uczęszczają. Pozytywne emocje wyraźnie częściej towarzyszą uczniom szkół wiejskich niż uczącym się w miastach. Sympatia do szkoły oraz radość związana z uczęszczaniem do niej są ponadto najwyższe wśród uczniów szkół podstawowych, a także wśród tych, którzy osiągają najwyższe wyniki w nauce. Osoby te również

znacznie częściej niż pozostali zwracają uwagę na interesujące lekcje, jak również podkreślają rozwojową funkcję szkoły oraz wskazują na zjawisko szkolnych przyjaźni.

Wraz ze wzrostem poziomu edukacji, jak również wraz ze spadkiem osiągnięć uczniów w nauce, wzrasta w nich poczucie obawy przed niektórymi lekcjami oraz ogólny lęk przed chodzeniem do szkoły. Ponadto uczniowie szkół gimnazjalnych, a tym bardziej ponadgimnazjalnych, znacznie częściej niż ich młodsi koledzy narzekają na nudę podczas lekcji oraz stwierdzają, iż przebywając w szkole, czują się niepewnie.

Dziewczęta, nieco częściej niż chłopcy deklarują radość z chodzenia do szkoły, chętniej też wskazują na prorozwojowy jej charakter oraz podkreślają wartość szkolnej przyjaźni. Jednak wyraźnie częściej też niż ich koledzy odczuwają lęk przed niektórymi lekcjami. Chłopcy natomiast, znacznie częściej niż ich koleżanki narzekają na nudę podczas lekcji oraz paradoksalnie, częściej niż dziewczęta, wyrażają zainteresowanie zajęciami. Stosunkowo częściej też niż ich rówieśnicy czują się doceniani w szkole.

Uczucia związane ze szkołą	Płeć		Ogółem
	chłopcy	dziewczęta	
W szkole mam prawdziwych przyjaciół	51,6	56,9	54,4
Boję się niektórych lekcji	39,7	48,6	44,4
Nudzę się na lekcjach	43,7	33,7	38,4
Lubię chodzić do szkoły	32,6	35,8	34,3
W szkole naprawdę się rozwijam	27,9	32,3	30,2
Lekcje mnie interesują	29,6	25,4	27,4
Denerwuję się przed pójściem do szkoły	16,4	16,4	16,4
W szkole czuję się doceniany	16,4	13,7	14,9
Chodzenie do szkoły sprawia mi radość	11,4	15,2	13,4
Kiedy jestem w szkole czuję się niepewnie	14,5	12,4	13,3
Boję się iść do szkoły	4,2	4,0	4,1

Uczucia związane ze szkołą	Rodzaj szkoły			ogółem
	podstawowa	gimnazjum	ponadgimn.	
W szkole mam prawdziwych przyjaciół	64,5	56,3	43,1	54,4
Boję się niektórych lekcji	27,1	45,0	59,9	44,4
Nudzę się na lekcjach	19,8	40,1	54,1	38,4
Lubię chodzić do szkoły	41,9	35,0	26,6	34,3
W szkole naprawdę się rozwijam	38,5	29,6	23,2	30,2
Lekcje mnie interesują	40,2	23,8	18,9	27,4
Denerwuję się przed pójściem do szkoły	10,9	16,4	21,6	16,4
W szkole czuję się doceniany	21,0	14,5	9,8	14,9
Chodzenie do szkoły sprawia mi radość	19,4	11,6	9,8	13,4
Kiedy jestem w szkole czuję się niepewnie	8,6	15,2	15,9	13,3
Boję się iść do szkoły	2,8	4,7	4,7	4,1

Uczucia związane ze szkołą	Średnia ocen				ogółem
	do 2,5	2,51 do 3,5	3,51 do 4,5	4,51 i więcej	
W szkole mam prawdziwych przyjaciół	48,6	48,5	56,0	59,9	54,4
Boję się niektórych lekcji	52,1	53,2	45,5	34,5	44,4
Nudzę się na lekcjach	57,1	44,8	38,2	28,3	38,4
Lubię chodzić do szkoły	21,4	27,3	36,6	37,5	34,3
W szkole naprawdę się rozwijam	19,3	25,5	30,9	38,2	30,2
Lekcje mnie interesują	17,9	23,3	28,2	33,3	27,4
Denerwuję się przed pójściem do szkoły	25,0	20,9	15,2	11,1	16,4
W szkole czuję się doceniany	7,1	9,8	13,5	25,0	14,9
Chodzenie do szkoły sprawia mi radość	6,4	11,6	13,2	15,5	13,4
Kiedy jestem w szkole czuję się niepewnie	23,6	17,8	12,0	8,3	13,3
Boję się iść do szkoły	5,7	5,2	3,7	3,2	4,1

3 Uczniowie o nauczycielach

Uczniowie oceniając swoich nauczycieli mieli do dyspozycji listę 16 cech opisujących ich sposób zachowania i poziom kompetencji. Na liście zamieszczono 9 cech pozytywnych (nauczyciele szanują uczniów, dobrze uczą, są życzliwi uczniom, stawiają sprawiedliwe oceny itd.) oraz 7 negatywnych (nauczyciele gnębią uczniów, których nie lubią, upokarzają uczniów, zniechęcają do nauki itd.).

Uczniowie wyrażali swoją opinię w sposób mniej lub bardziej zdecydowany. W analizie koncentrowano się na opiniach zdecydowanych („zdecydowanie tak” lub „zdecydowanie nie”), gdy te opinie przeważały, były dominującą tendencją w sposobie postrzegania nauczycieli. Uznano za bardzo charakterystyczne dla wizerunku nauczycieli w oczach uczniów, gdy ci w wielu przypadkach nie mieli żadnych wątpliwości i jednoznacznie przypisywali nauczycielom posiadanie określonych cech

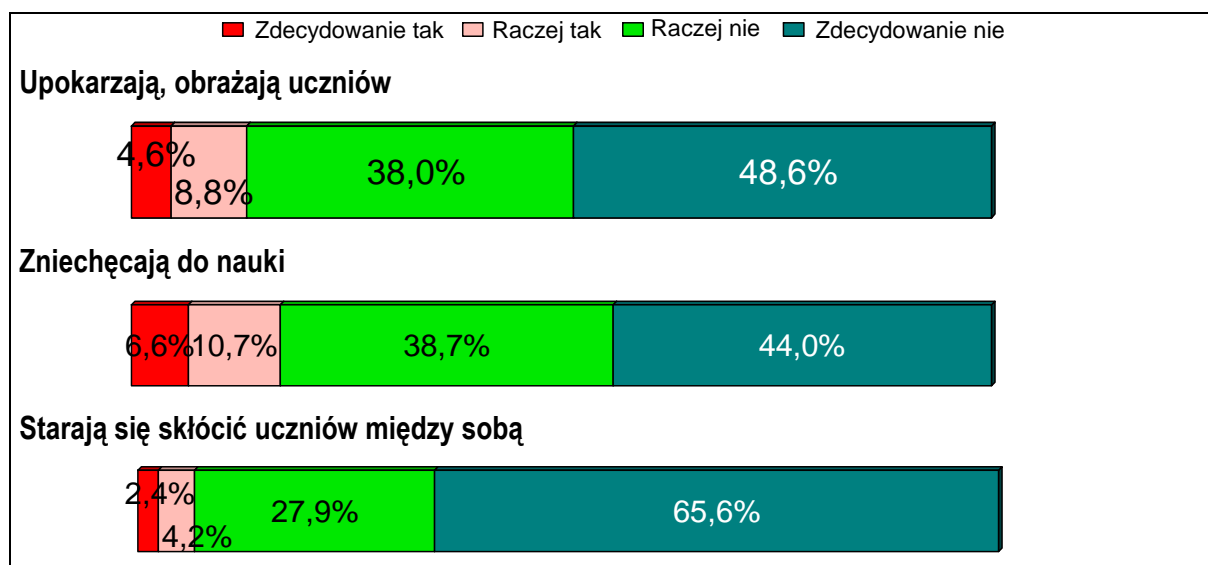
3.1 Wizerunek nauczycieli

Uczniowie w niewielkim stopniu przypisują swoim nauczycielom cechy zdecydowanie negatywne. Biorąc pod uwagę najbardziej skrajne przykłady nieetycznych zachowań nauczycieli, uczniowie w większości odpowiadają „zdecydowanie nie”, oni takich cech nie mają:

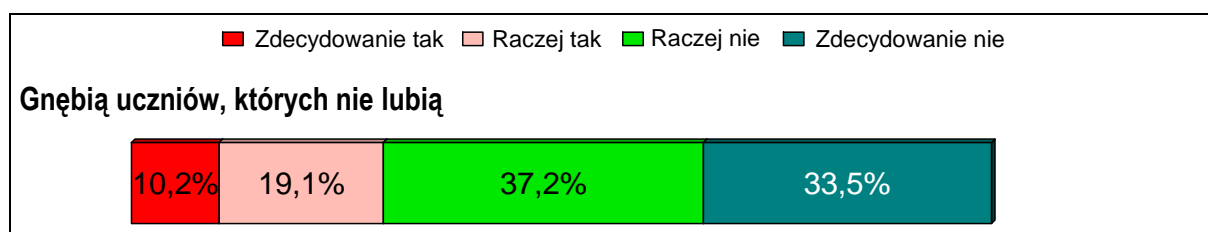
nauczyciele nie upokarzają, nie obrażają uczniów (48,6%)

nauczyciele nie zniechęcają do nauki (44,0%)

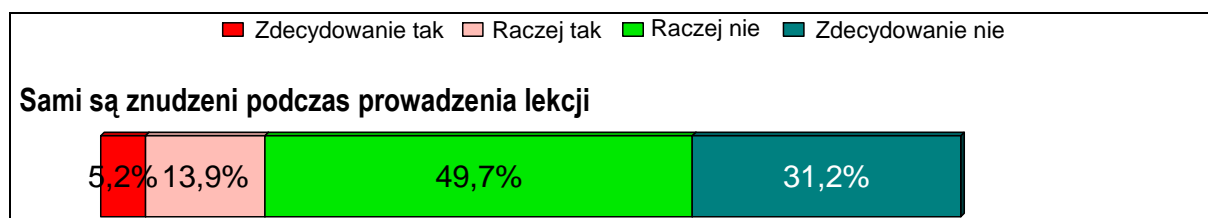
nauczyciele nie starają się skłócić uczniów między sobą (65,6%)

W każdym z tych przypadków odpowiedzi „zdecydowanie nie” jest najwięcej, a odpowiedzi „zdecydowanie tak” najmniej. To oznacza, że dysfunkcyjne i nieetyczne zachowania nauczycieli zdarzają się rzadko. Jest jednak nieetyczne zachowanie nauczycieli, które zdarza się nieco częściej. 10,2% uczniów odpowiada „zdecydowanie tak” na stwierdzenie „nauczyciele gnębią uczniów, których nie lubią”.

Nauczyciele na niewielkiej grupie uczniów sprawiają wrażenie, iż sami są znudzeni podczas prowadzenia lekcji (19,1%).

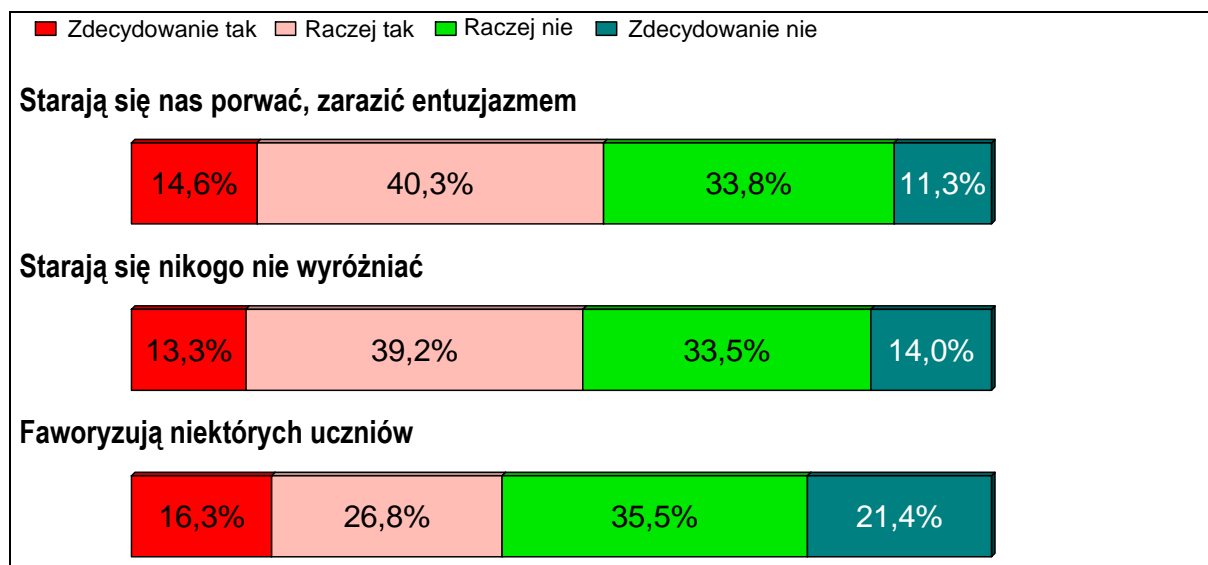

Wyraźne zróżnicowanie opinii pojawia się, gdy uczniowie oceniają zaangażowanie nauczycieli i sposób traktowania niektórych uczniów. W tej materii zdania są podzielone, liczne są odpowiedzi „tak” i liczne są również odpowiedzi „nie”:

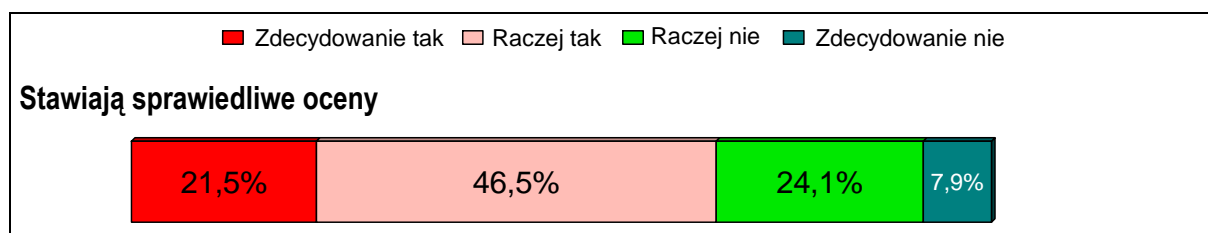
nauczyciele starają się nas porwać, zarazić entuzjazmem (40,3% odpowiada „raczej tak” i 33,8% raczej nie”)

nauczyciele starają się nikogo nie wyróżniać (39,2% odpowiada „raczej tak” i 33,5% raczej nie”)

nauczyciele faworyzują niektórych uczniów (26,8% odpowiada „raczej tak” i 35,5% raczej nie”).

Pewnym problemem jest kwestia stawiania sprawiedliwych ocen. 32% uczniów uważa, że nauczyciele nie są w tym względzie sprawiedliwi (w tym 7,9% uważa, że są zdecydowanie niesprawiedliwi).

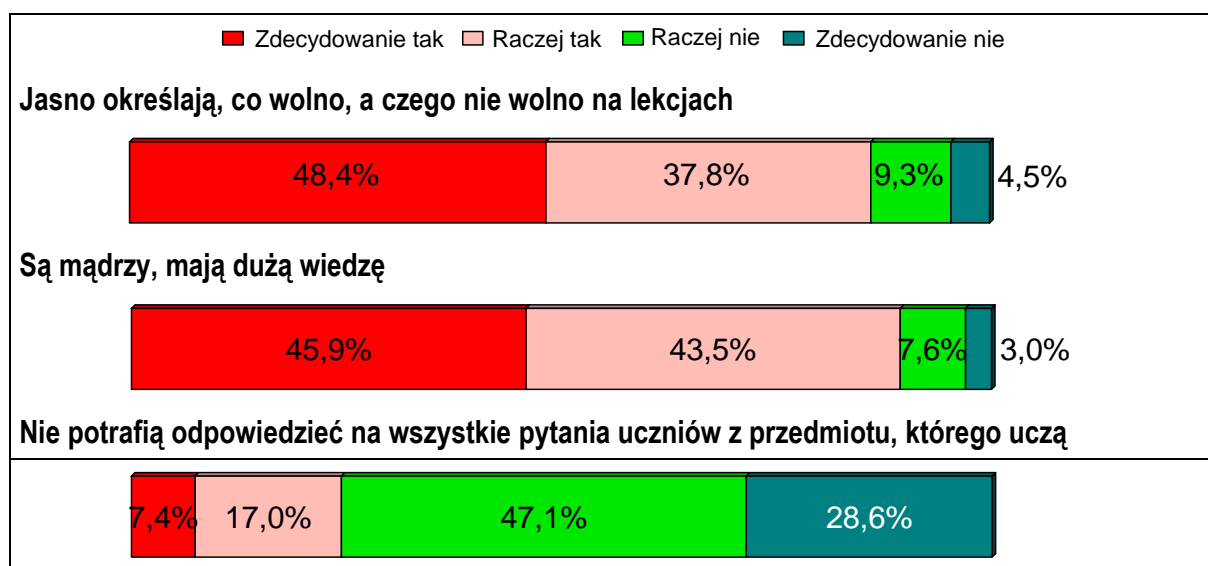

Pozytywny wizerunek nauczycieli umacnia przekonanie o ich kompetencjach zarówno intelektualnych jak i pedagogicznych. Uczniowie częściej mówią „zdecydowanie tak” w odpowiedzi na stwierdzenia:

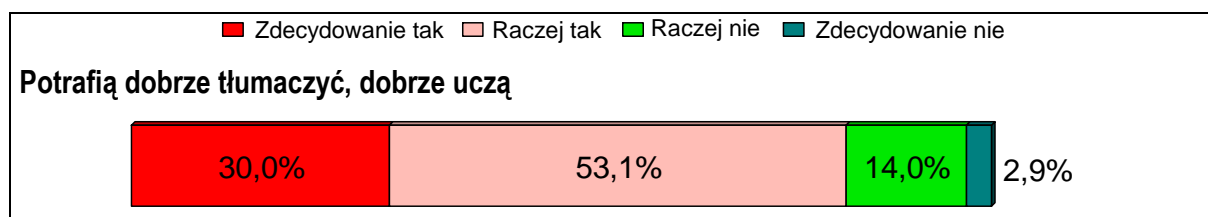
nauczyciele jasno określają, co wolno, a czego nie wolno na lekcjach (48,4%)

nauczyciele są mądrzy, mają dużą wiedzę (45,9%)

W obu przypadkach wysoki jest także odsetek uczniów odpowiadających „raczej tak”.

Zdaniem większości uczniów ich nauczyciele potrafią dobrze tłumaczyć, dobrze uczyć, ale ta cecha nie jest oceniana tak wysoko jak ich wiedza. To znaczy, że uczniowie bardziej doceniają ich kompetencje intelektualne niż pedagogiczne.

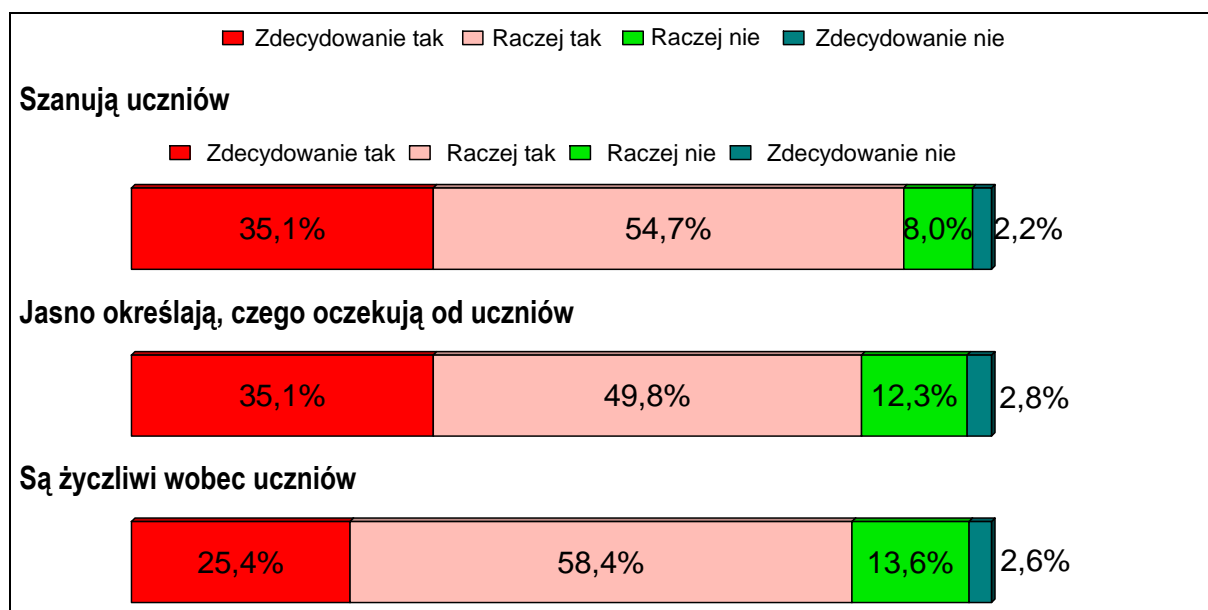

Stosunek nauczycieli do uczniów jest oceniany pozytywnie. Lecz obserwuje się pewną charakterystyczną tendencję wyrażającą się w przesunięciu akcentów - mniej jest odpowiedzi „zdecydowanie tak” a więcej „raczej tak”. Dotyczy to zasad:

nauczyciele szanują uczniów

nauczyciele jasno określają, czego oczekują od uczniów

nauczyciele są życzliwi wobec uczniów

Opinie są wyraźnie zróżnicowane w zależności od typu szkoły. Najlepsze opinie o nauczycielach mają uczniowie szkół podstawowych, bardziej krytyczni są uczniowie szkół ponadgimnazjalnych. Aprobata uczniów szkół podstawowych częściej wyraża się w sposób zdecydowany („zdecydowanie tak”) a uczniów szkół ponadpodstawowych – w formie „raczej tak”:

nauczyciele dobrze uczą – „zdecydowanie tak” mówi 53,2% uczniów szkół podstawowych, 24,9% gimnazjów, 13,6% szkół ponadgimnazjalnych – ci uczniowie najczęściej odpowiadają „raczej tak” (62,9%)

nauczyciele szanują uczniów - „zdecydowanie tak” mówi 51,8% uczniów szkół podstawowych, 33,0% gimnazjów, 21,5% szkół ponadgimnazjalnych – oni najczęściej mówią „raczej tak” (64,4%)

nauczyciele są życzliwi wobec uczniów - „zdecydowanie tak” mówi 42,1% uczniów szkół podstawowych, 23,0% gimnazjów, 12,2% szkół ponadgimnazjalnych – oni najczęściej odpowiadają „raczej tak” (67,3%)

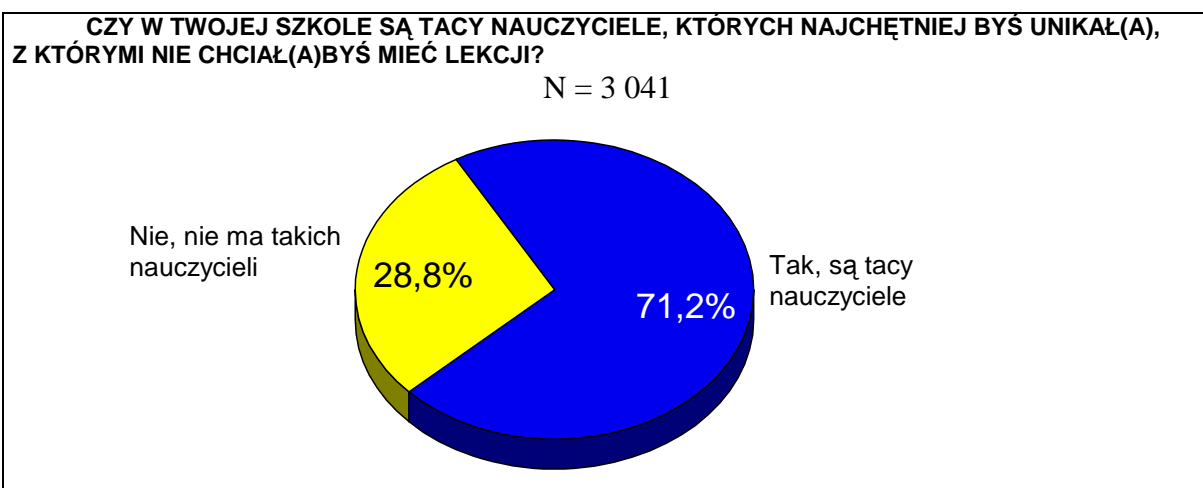
nauczyciele stawiają sprawiedliwe oceny - „zdecydowanie tak” mówi 40,1% uczniów szkół podstawowych, 17,7% gimnazjów, 8,0% szkół ponadgimnazjalnych. Problem sprawiedliwych ocen jest szczególnie odczuwany w szkołach ponadgimnazjalnych – 32,9% ich uczniów uważa, że nauczyciele raczej nie stawiają sprawiedliwych ocen, a przekonanych o tym w sposób zdecydowany jest 9,8%. Łącznie 42,7% uczniów tych szkół uważa, że pod tym względem uczniowie są niesprawiedliwi.

nauczyciele są mądrzy, mają dużą wiedzę - „zdecydowanie tak” mówi 66,0% uczniów szkół podstawowych, 41,7% gimnazjów, 31,2% szkół ponad-gimnazjalnych

3.2 Nauczyciele akceptowani i nieakceptowani

3.2.1 Skala nieakceptacji

Większość badanych uczniów (71,2%) odpowiada, że w ich szkole są tacy nauczyciele, których najchętniej by unikali, z którymi nie chcieliby mieć lekcji. W tym – 18,6% unikałoby jednego nauczyciela, a więcej niż jednego 51,9%. Skala zjawiska „odrzućcia” niektórych nauczycieli jest zatem realnym problemem.

Ilu jest takich nauczycieli, których najchętniej byś unikał(a), z którymi nie chciał(a)byś mieć lekcji?	
Jeden nauczyciel	18,6%
Dwóch nauczycieli	22,7%
Trzech nauczycieli	14,6%
Czterech nauczycieli i więcej	14,7%
Brak danych	0,7%%
	71,2 0%

Zjawisko braku akceptacji dla niektórych nauczycieli w większym stopniu charakteryzuje postawy uczniów szkół ponadpodstawowych. O tym, że w szkole są nauczyciele, których najchętniej by unikał mówi:

57,6% uczniów szkół podstawowych

73,3% uczniów gimnazjów

81,9% uczniów szkół ponadgminazjanych

Nieakceptowanie niektórych nauczycieli nieco częściej jest cechą uczniów słabych, z niską średnią ocen, ale i większość dobrych uczniów, z wysoką średnią, nie chciałaby mieć lekcji z niektórymi z nauczycieli swojej szkoły. W szkole są nauczyciele, których najchętniej bym unikał stwierdza:

75,8% uczniów ze średnią ocen do 2,5

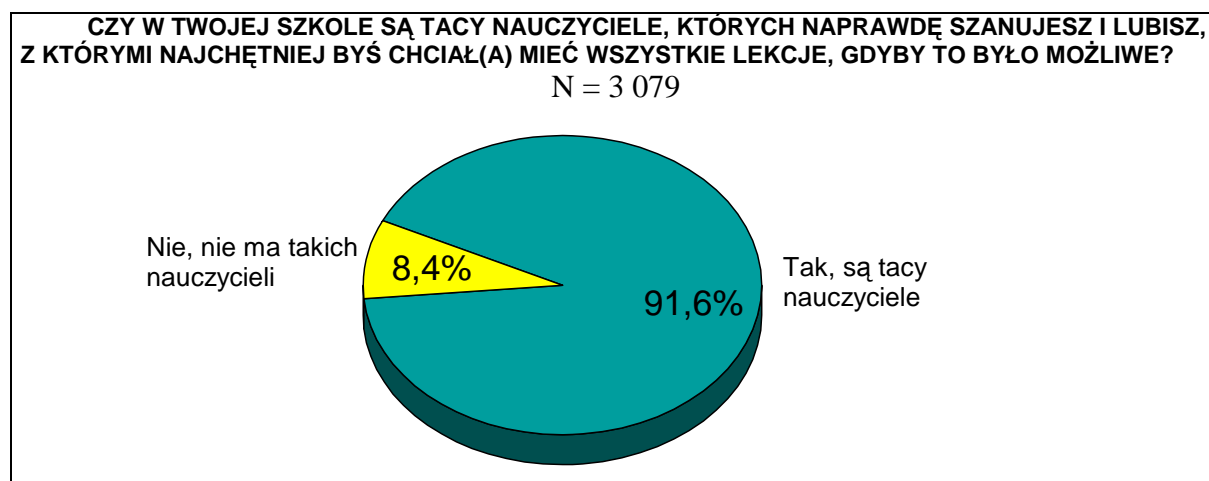
78,6% uczniów ze średnią od 2,51 do 3,5

71,2% uczniów ze średnią od 3,51 do 4,5

64,7% uczniów ze średnią 4,51 i powyżej

3.2.2 Skala akceptacji

Zdecydowana większość uczniów (91,6%) ma swojej szkole nauczycieli, których naprawdę szanuje i lubi.

W tym przypadku nie zaznaczają się różnice między uczniami szkół różnych typów. W szkole są nauczyciele, których naprawdę szanuje i lubi odpowiada:

93,2% uczniów szkół podstawowych

92,6% uczniów gimnazjów

89,2% uczniów szkół ponadgminaszjalnych

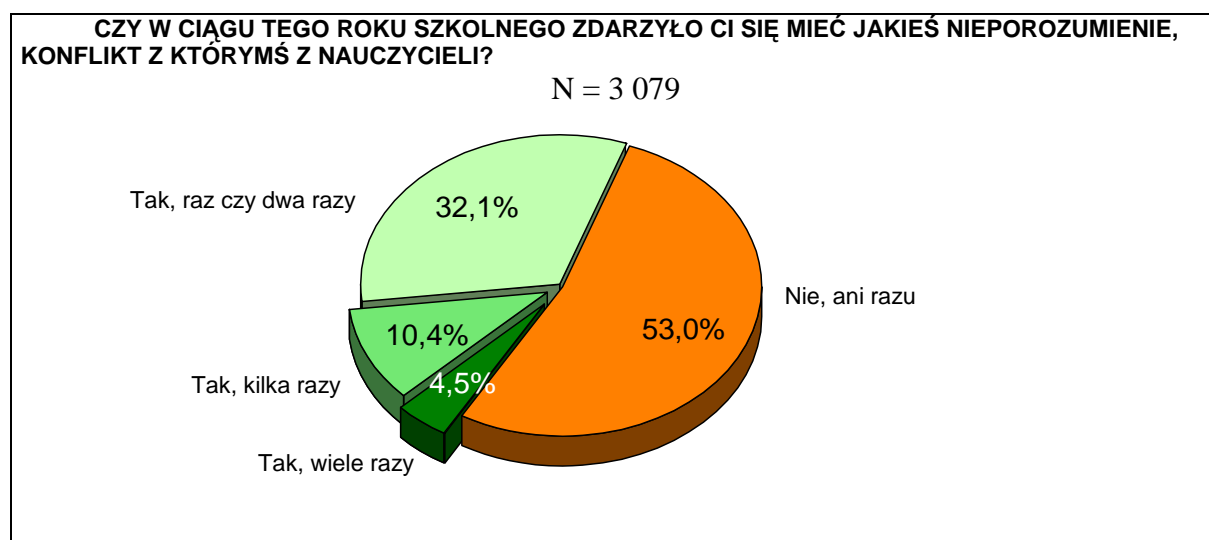
Niewielu jest uczniów (5,1%), którzy czują się w swojej szkole wyobcowani, to znaczy - nie mają takich nauczycieli, których by szanowali a jednocześnie mają nauczycieli, których chętnie by unikali.

		Czy w twojej szkole są tacy nauczyciele, których najchętniej byś unikał(a)?	
		Tak	Nie
Czy w twojej szkole są tacy nauczyciele, których naprawdę szanujesz i lubisz?	Tak	66,2%	25,5%
	Nie	5,1%	3,3%

Większość uczniów (66,2%) ma w swojej szkole zarówno takich nauczycieli, których by unikali, jak i takich, których naprawdę szanują i lubią.

4 Konflikty z nauczycielami – opinia uczniów

Połowa uczniów (53,0%) nie miała żadnego nieporozumienia czy konfliktu z nauczycielami w ciągu obecnego roku szkolnego. Konflikty, jeśli się zdarzały, to najczęściej raz czy dwa razy.

Mniej konfliktów z nauczycielami mają dziewczyny (ani razu - 60,8%) niż chłopcy (ani razu - 44,1%), osoby z lepszymi ocenami, uczniowie szkoły podstawowej.

W ciągu roku szkolnego nie miało ani razu nieporozumień czy konfliktów z nauczycielami:

66,7% uczniów szkoły podstawowej

47,6% uczniów gimnazjów

46,0% uczniów szkół ponadgimnazjalnych

35,3% uczniów ze średnią ocen do 2,5

46,9% uczniów ze średnią ocen od 2,51 do 3,5

52,8% uczniów ze średnią ocen od 3,51 do 4,5

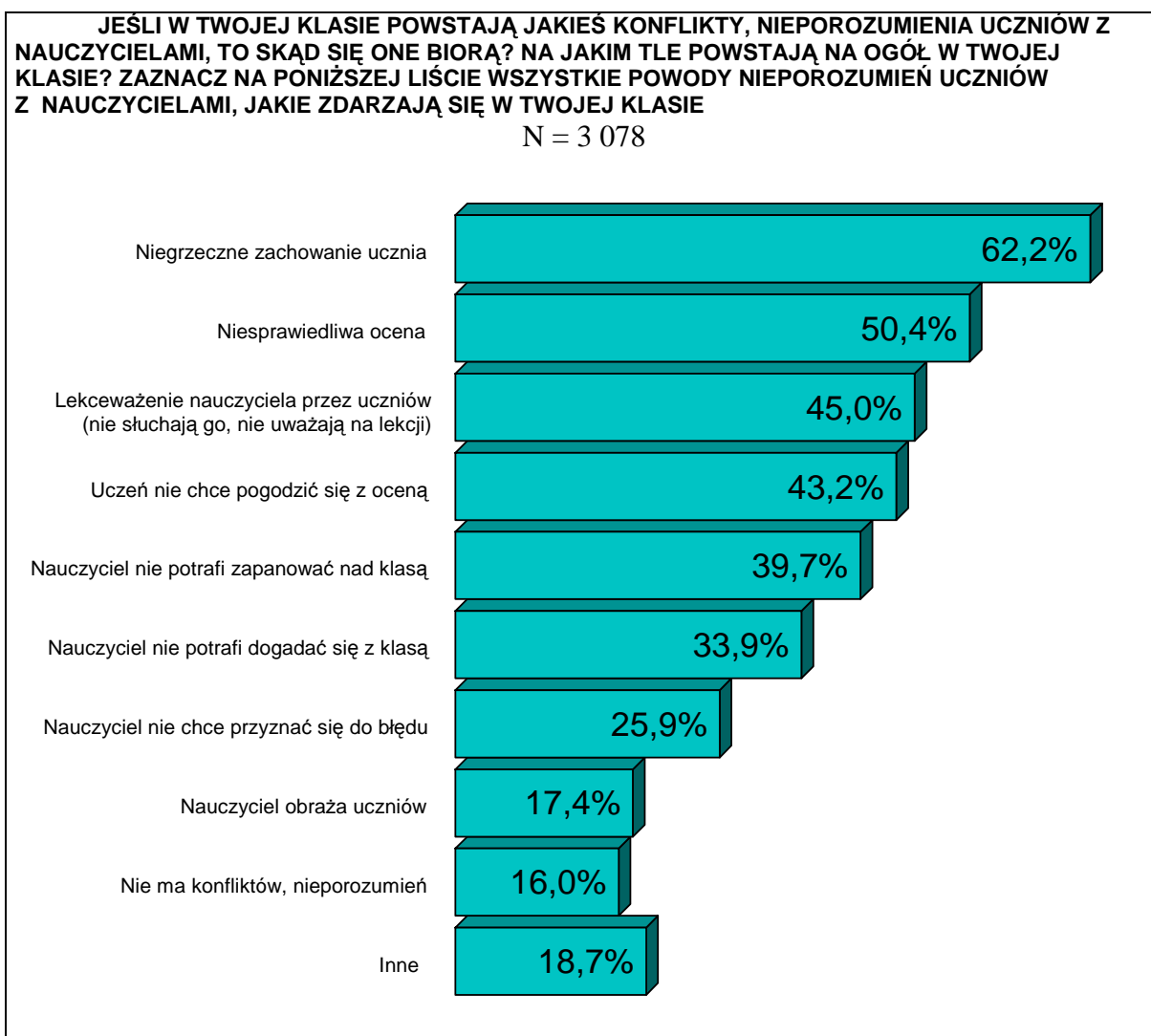
61,8% uczniów ze średnią ocen 4,51 i więcej

W gimnazjach i szkołach ponadgminajalnych ponad połowie uczniów zdarzyło się mieć nieporozumienia z nauczycielami. Im lepsze oceny ma uczeń tym takich nieporozumień jest mniej.

4.1 Przyczyny konfliktów z nauczycielami

Sytuacja idealna, gdy między nauczycielami i uczniami nie ma konfliktów, jest dosyć rzadko spotykanym (16,0%). Zazwyczaj do takich konfliktów dochodzi, a ich najczęstsze przyczyny to: niegrzeczne zachowanie ucznia i niesprawiedliwa ocena.

Fakt, że tak często uczniowie przyznają, iż źródłem konfliktów są ich zachowania może być interpretowane jako odzwierciedlenie ich samoświadomości i samokrytyczności. Ale może też być traktowane jako ilustracja pewnego stanu rzeczy, to znaczy, rzeczywistej skali niewłaściwych zachowań wobec nauczycieli.

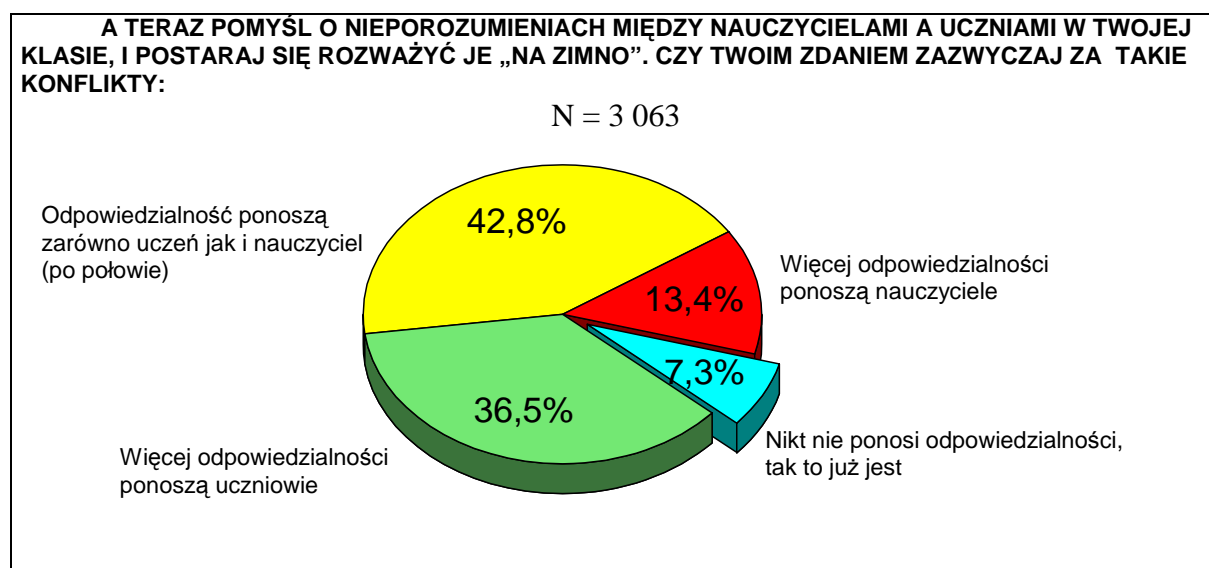

Ta kolejność zmienia się w zależności od typu szkoły (wieku uczniów) i poziomu otrzymywanych ocen. W szkołach podstawowych częściej przyczyną konfliktów jest niegrzeczne zachowanie ucznia (61,7%) niż niesprawiedliwa ocena (32,6%). Podobnie jest w gimnazjum, chociaż ocena staje się już sprawą ważniejszą. O konfliktach na tym tle mówi 53,9% uczniów, o niegrzecznym zachowaniu ucznia jako źródle konfliktów – 70,9% uczniów.

W szkołach ponadgimnazjalnych jest odwrotnie – najczęściej powodem konfliktów jest niesprawiedliwa ocena (63,5%), a w następnej kolejności niegrzeczne zachowanie ucznia (54,2%).

4.2 Odpowiedzialność za nieporozumienia między nauczycielami a uczniami

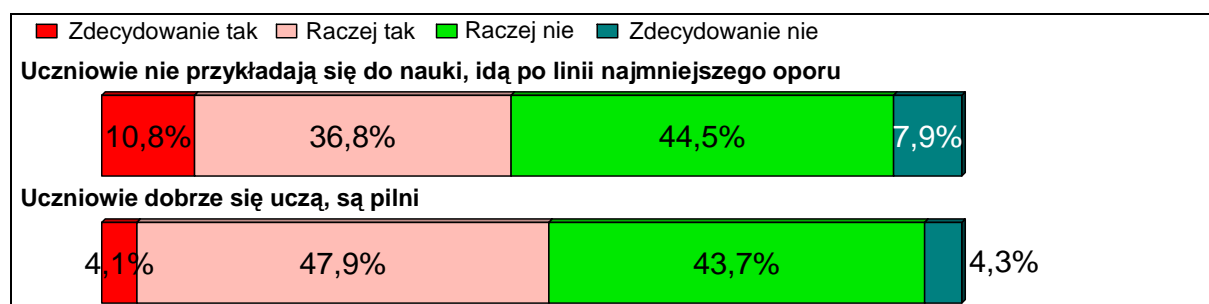
Interesujące jest to, że liczna grupa uczniów (36,5%) uważa, że więcej odpowiedzialności za nieporozumienia ponoszą sami uczniowie, a prawie trzykrotnie mniej licznie grupa przypisuje więcej odpowiedzialności nauczycielom (13,4%).

Biorąc pod uwagę, że najczęściej powodem konfliktów z nauczycielami jest niegrzeczne zachowanie uczniów, można wysnuć wniosek, że wielu uczniów nie czuje respektu w stosunku do nauczycieli.

5 Nauczyciele o uczniach

Krytycznie oceniany przez wielu nauczycieli jest stosunek uczniów do nauki. Prawie połowa nauczycieli uważa, że uczniowie nie przykładają się, idą po linii najmniejszego oporu.

Najlepszy stosunek do nauki mają uczniowie szkół podstawowych, w późniejszych latach zmienia się on na gorsze. Uczniowie raczej dobrze się uczą, są pilni, mówi:

64,2% nauczycieli szkół podstawowych

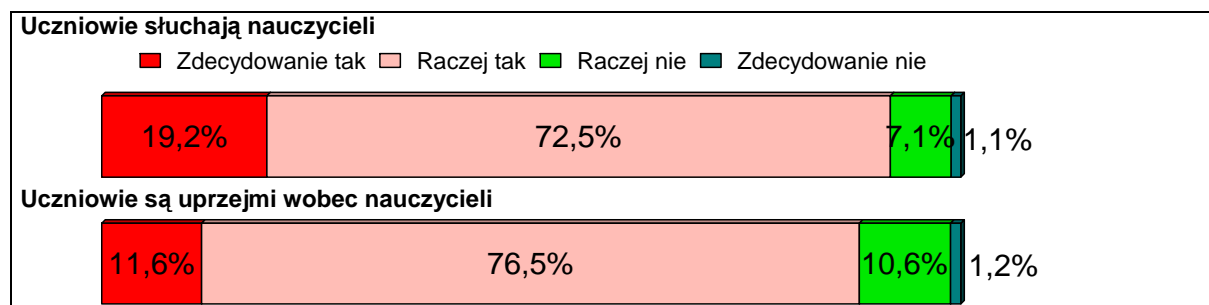
43,3% nauczycieli gimnazjów

36,2% nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych

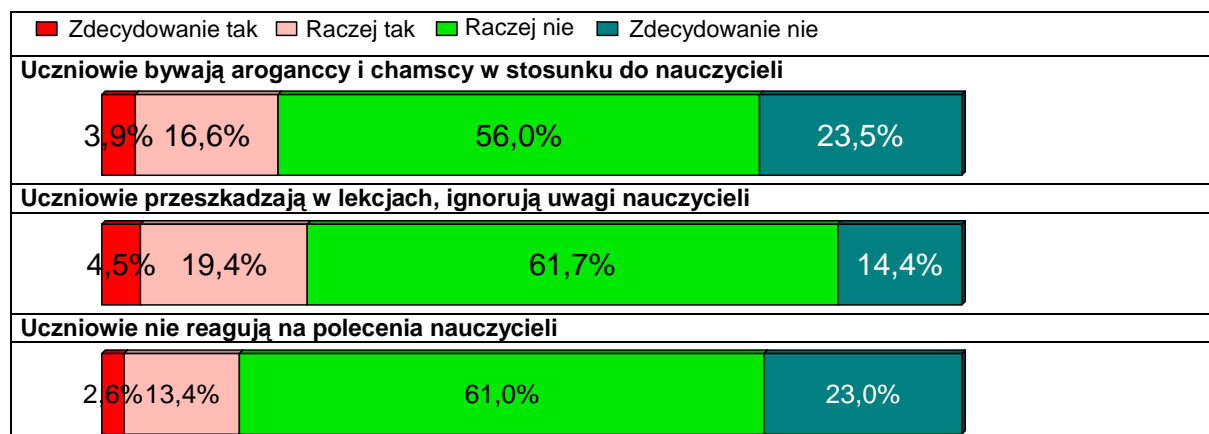
O ile w pierwszych latach nauki większość uczy się, to w kolejnych - następuje wyraźny podział na tych, którzy chcą się uczyć i tych, którzy nie chcą.

Uczniowie nie przykładają się do nauki, idą po linii najmniejszego oporu				
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Szkoła podstawowa	4,7%	28,8%	54,5%	12,0%
Gimnazjum	12,0%	42,5%	41,5%	4,0%
Szkoła ponadgimnazjalna	15,7%	39,1%	37,5%	7,7%

Większość nauczycieli pozytywnie odbiera stosunek uczniów do siebie. Uczniowie raczej słuchają nauczycieli i są wobec nich uprzejmi.

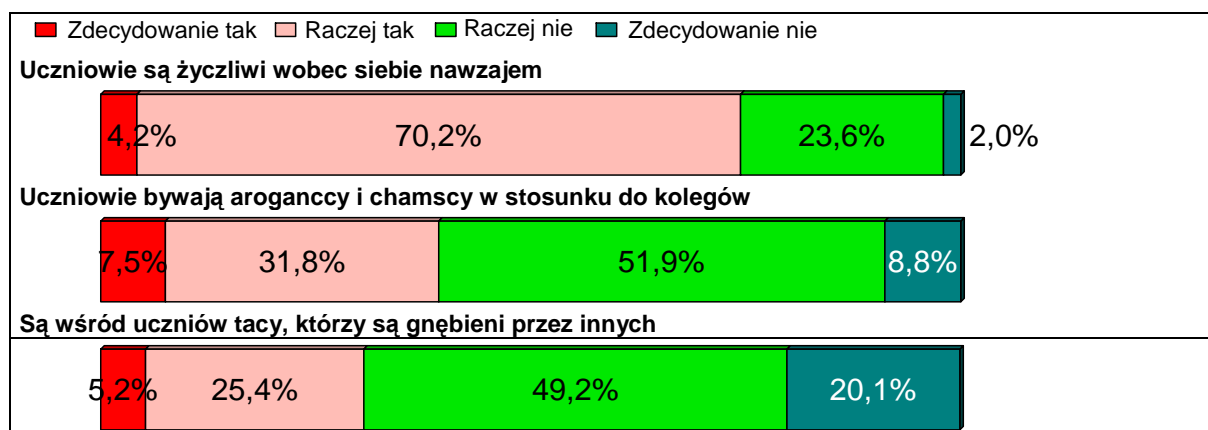
Poziom agresji uczniów w stosunku do nauczycieli jest problemem, skoro 20,5% nauczycieli styka się z arogancją i chamstwem uczniów, a 23,9% z przeszkadzaniem w lekcjach i ignorowaniem uwag (połączone odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”).

Wyższy poziom agresji ze strony uczniów jest odczuwany przez nauczycieli w szkołach ponadpodstawowych, zwłaszcza w gimnazjach.

Uczniowie bywają arogancy i chamscy w stosunku do nauczycieli				
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Szkoła podstawowa	3,7%	11,0%	51,8%	33,4%
Gimnazjum	4,7%	21,8%	57,7%	15,8%
Szkoła ponadgimnazjalna	3,4%	17,1%	58,4%	21,1%

Jeszcze więcej agresji zauważają nauczyciele w relacjach między uczniami. 39,3% nauczycieli odpowiada, że uczniowie bywają arogancy i chamscy wobec swoich kolegów, a 30,6% potwierdza występowanie zjawiska gnębienia jednych uczniów przez drugich (połączone odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”).

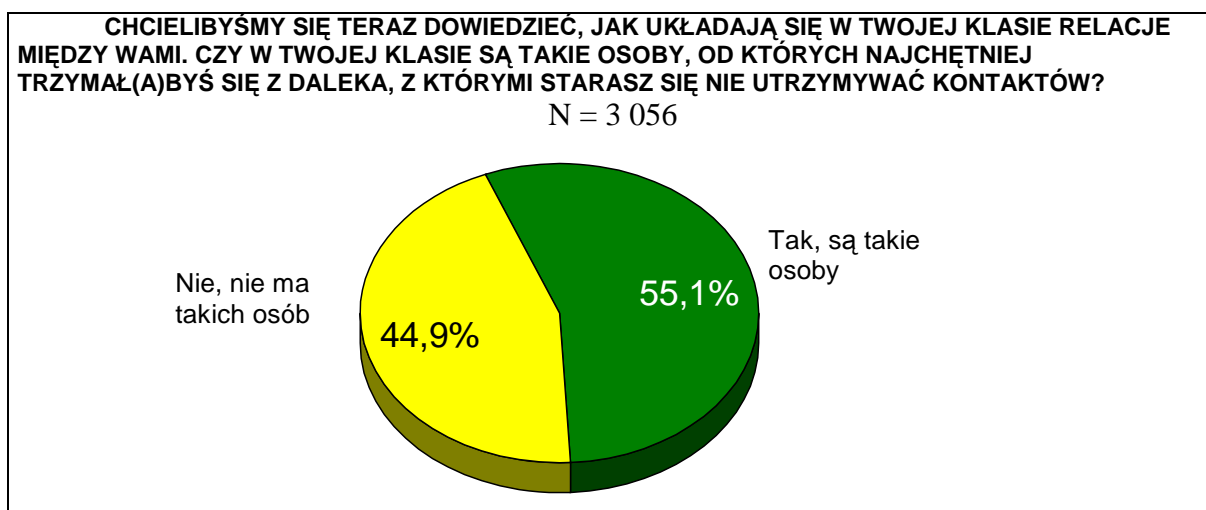

Wyższy poziom wzajemnej agresji między uczniami obserwują nauczyciele gimnazjum. Prawie połowa (49%) uważa, że uczniowie bywają arogancy w stosunku do swoich kolegów.

Uczniowie bywają arogancy i chamscy w stosunku do kolegów				
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Szkoła podstawowa	6,4%	28,8%	53,5%	11,4%
Gimnazjum	9,7%	39,3%	46,6%	4,4%
Szkoła ponadgimnazjalna	6,4%	27,4%	55,5%	10,7%
Są wśród uczniów tacy, którzy są gnębieni przez innych				
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Szkoła podstawowa	5,0%	18,1%	51,2%	25,8%
Gimnazjum	6,4%	32,1%	47,2%	14,4%
Szkoła ponadgimnazjalna	4,4%	26,2%	49,3%	20,1%

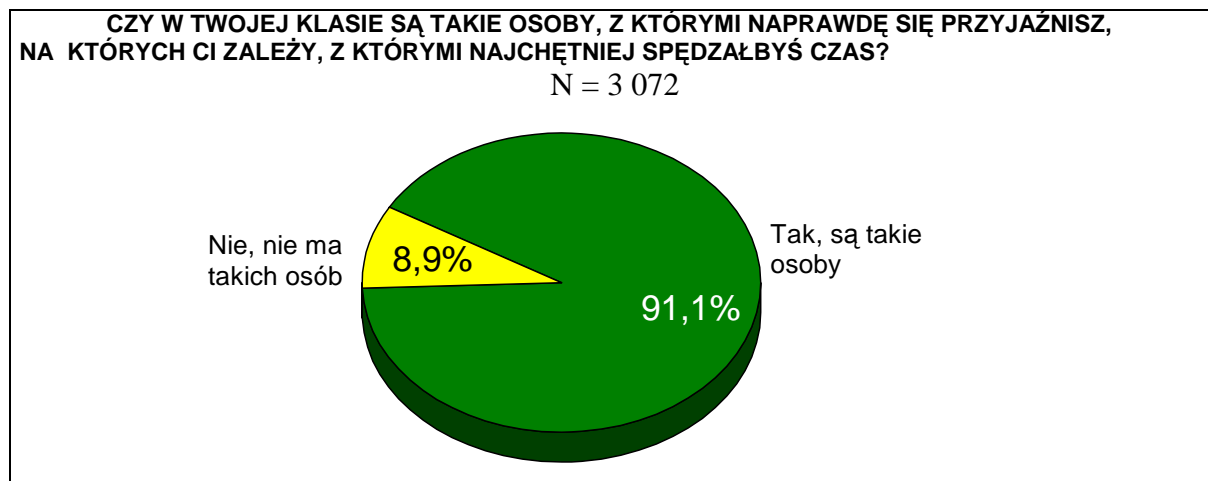
6 Wzajemne relacje między uczniami

Obserwacje nauczycieli o relacjach między uczniami potwierdzają sami uczniowie. Ponad połowa z nich mówi, że w ich klasie są osoby, od których najchętniej trzymaliby się z daleka. W tym przypadku nie ma różnicowań opinii między uczniami różnych typów szkół.

Ile jest takich osób w twojej klasie, od których najchętniej trzymałbyś się z daleka?	
Jedna	13,3%
Dwie	11,4%
Trzy	9,3%
Cztery i więcej	20,0%
Brak danych	1,3%
	55,1%

Obok wzajemnych niechęci, prawie wszyscy uczniowie mają silne poczucie więzi z wybranymi kolegami z klasy.

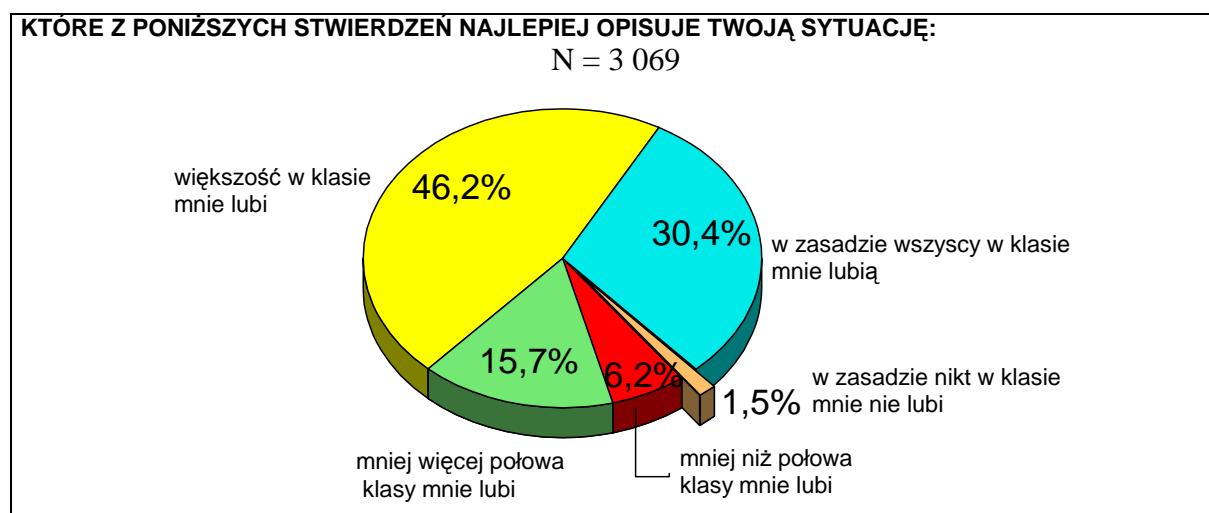
Najbardziej typową sytuacją w relacjach między uczniami jest podział kolegów/koleżanek z klasy na bliskich przyjaciół oraz „obcych” czy „odrzuconych”. To potencjalne źródło konfliktów i agresji między uczniami. Ponad połowa (51,6%) spośród nich uważa, że w ich klasie są przyjaciele oraz osoby, których się unika.

		Czy w twojej klasie są takie osoby, z którymi naprawdę się przyjaźnisz, na których Ci zależy?	
		Tak	Nie
Czy w twojej klasie są takie osoby, od których najchętniej trzymał(a)byś się z daleka?	Tak	51,6%	3,4%
	Nie	39,6%	5,3%

Sytuacja bardziej zrównoważona, mniej konfliktogenna – ma się w klasie przyjaciół a jednocześnie nie „odrzuca” się innych – zdarza się na mniejszą skalę (39,6%).

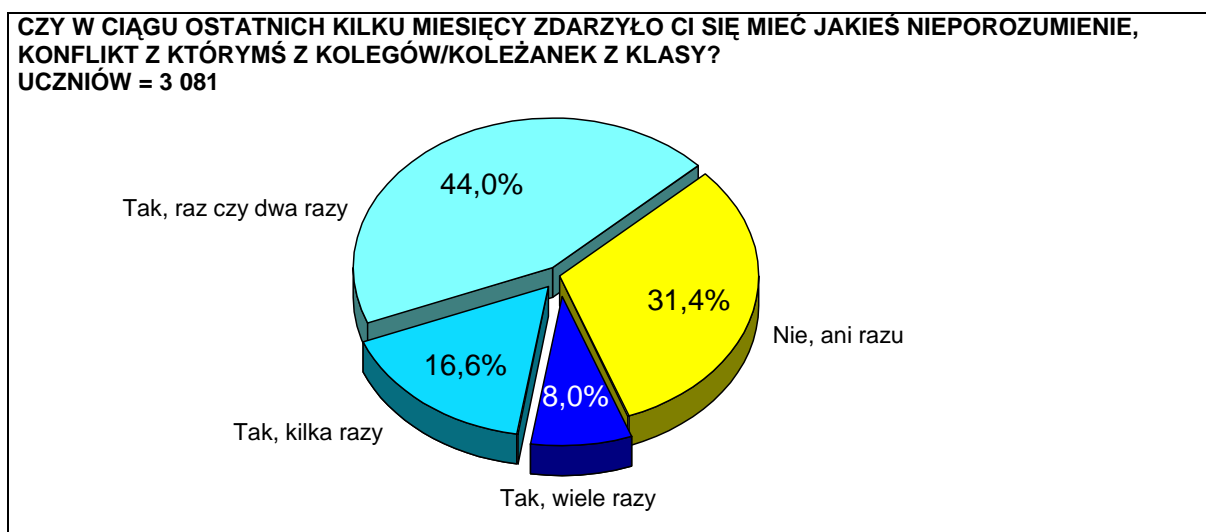
6.1 Autorefleksja nad własną pozycją w klasie

Uczniów mających poczucie bycia odrzuconym (w zasadzie nikt w klasie mnie nie lubi) jest bardzo niewielu. Znacznie liczniejsza jest grupa uczniów wysoko oceniających swoją lokatę na socjograficznej mapie (w zasadzie wszyscy mnie lubią). Łącznie 76,6% uczniów czuje się lubiana przez większość lub przez prawie wszystkich w swojej klasie. Pod tym względem nie obserwuje się większych różnicowań między uczniami różnych typów szkół.

6.2 Konflikty między uczniami

Nieporozumienia i konflikty między uczniami nie zdarzają się bardzo często, ale są zjawiskiem występującym regularnie. W ciągu ostatnich miesięcy przydarzyły się one 68,6% uczniów (połączone odpowiedzi: „raz czy dwa razy”, „kilka razy”, „wiele razy”).

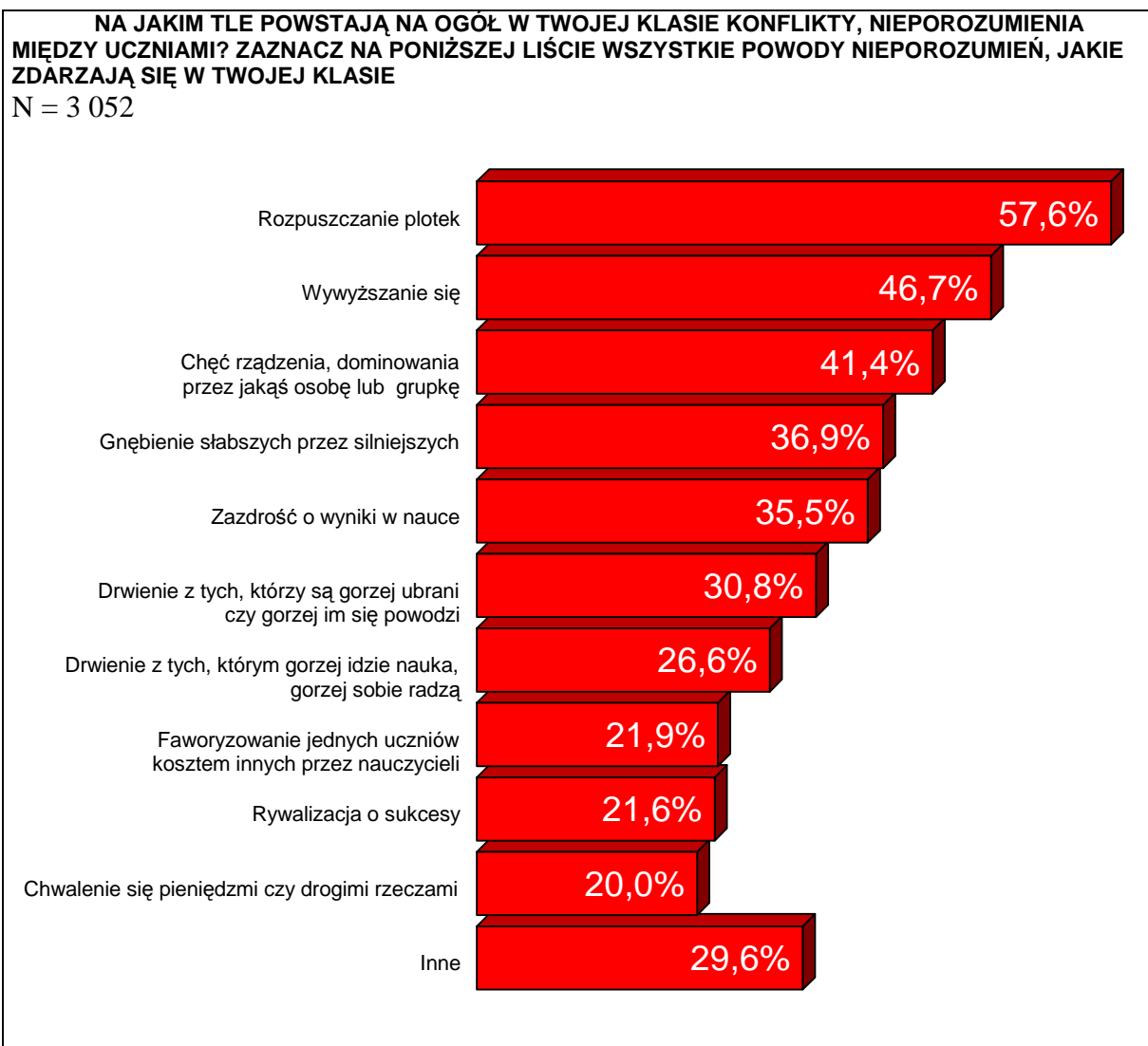

Stosunkowo najmniej konfliktów jest w szkołach ponadgimnazjalnych. Nie przydarzyły się one ani razu 38,4% uczniów.

6.2.1 Przyczyny konfliktów między uczniami

Najczęstszą przyczyną konfliktów między uczniami jest rozpuszczanie plotek. Szczególnie często są one postrzegane jako źródło konfliktów przez dziewczęta (62,3%), w mniejszym stopniu przez chłopców (52,3%).

Gnębienie słabszych przez silniejszych jest dostrzegane jako tło konfliktów częściej przez uczniów szkół podstawowych (46,4%) i gimnazjów (42,6%) niż przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych (22,1%).

Im lepsze oceny tym częściej postrzegany źródłem nieporozumień jest zazdrość o wyniki w nauce. Wymienia je:

31,9% uczniów ze średnią ocen do 2,5

27,5% ze średnią ocen od 2,51 do 3,5

34,2% ze średnią ocen od 3,51 do 4,5

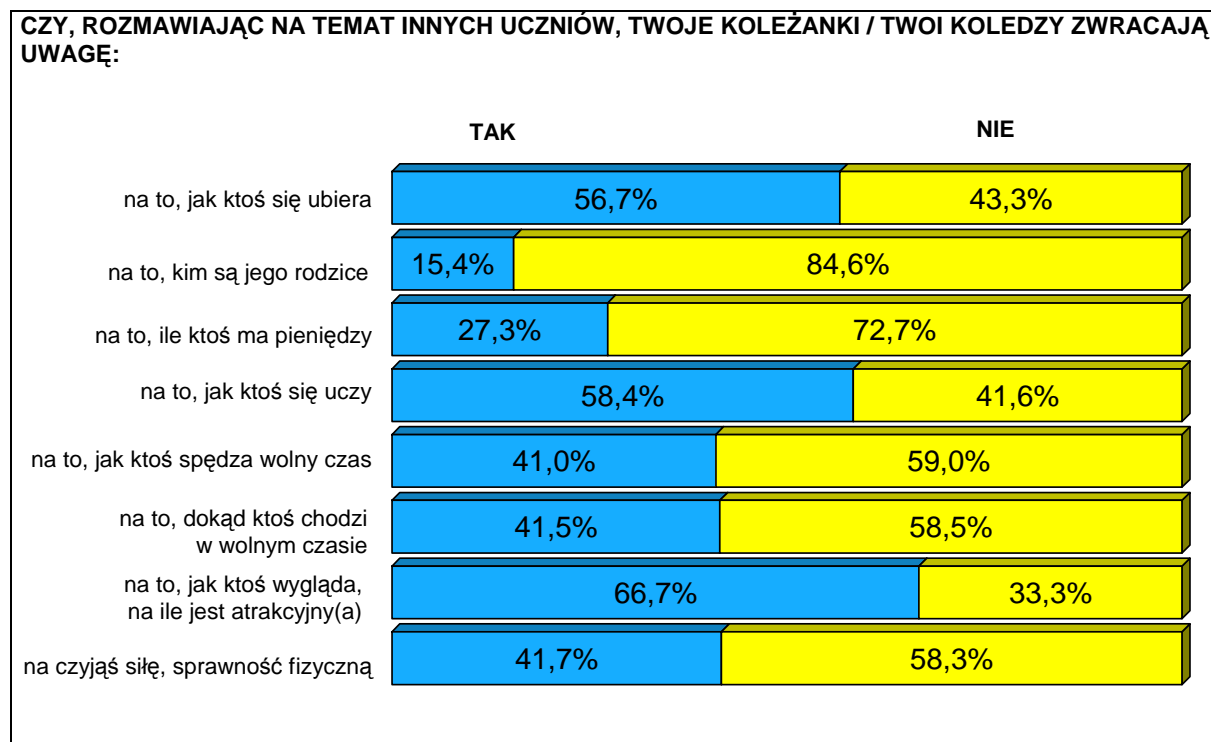
49,4% ze średnią ocen 4,51 i więcej.

6.3 Na co uczniowie zwracają uwagę rozmawiając o innych

Atrakcyjność wyglądu jest cechą, do której uczniowie przywiązują szczególną wagę. Jest to najczęściej omawiany temat gdy rozmawiają o innych uczniach. Dotyczy to w równym stopniu chłopców (63,6%) i dziewcząt (69,5%). Jest najważniejszym tematem rozmów zarówno dla uczniów słabych (68,6% w grupie uczniów ze średnią do 2,5) jak i najlepszych (66,6% w grupie uczniów ze średnią 4,51 i więcej).

Ten temat jest stosunkowo mniej ważny dla uczniów szkół podstawowych. Porusza go w swoich rozmowach 51,6% uczniów, podczas gdy w gimnazjum 75,5%, a w szkołach ponadgimnazjalnych 72,0%.

To jak ktoś się uczy jest ważniejszym tematem rozmów o innych uczniach dla osób mających wysoką średnią ocen (65,9% w grupie uczniów ze średnią 4,51 i więcej) niż dla osób z niską średnią (46,7% - w grupie uczniów ze średnią do 2,5).

Uczniów cechuje swoisty egalitaryzm. Rzadko przedmiotem ich rozmów jest pozycja rodziców, a niezbyt często ilość posiadanych pieniędzy.

6.4 Liderzy opinii

Skoro w rozmowach na temat innych uczniów najczęściej zwraca się uwagę na atrakcyjność wyglądu, to naturalne jest, iż ta cecha odgrywa ważną rolę jako czynnik budujący pozycję ucznia w szkole czy klasie.

W opinii większości uczniów, ci którzy rządzą w szkole, są liderami opinii, to osoby atrakcyjne (atrakcyjne fizycznie, silne i sprawne fizycznie) oraz pewne siebie wobec nauczycieli. Takie cechy jak duża wiedza, inteligencja, działalność społeczna, mają mniejszy lub mały wpływ

Siła i sprawność fizyczna są cenione przede wszystkim w szkołach podstawowych (60,9%), gimnazjach (52,3%), znacznie mniej w szkołach ponadgimnazjalnych (33,7%). Z kolei wygląd, atrakcyjność fizyczna ważniejsza jest dla uczniów starszych (49,9% w szkołach ponadgimnazjalnych) niż młodszych (39,5% w szkołach podstawowych).

PONIŻEJ JEST LISTA RÓŻNYCH CECH, KTÓRE MOGĄ ZADECYDOWAĆ O TYM, ŻE JACYŚ UCZNIOWIE „RZĄDZA W SZKOLE” LUB W KLASIE, INNI ICH SŁUCHAJĄ. POMYŚL O SWOJEJ SZKOLE I ZAZNACZ NA PONIŻSZEJ LIŚCIE TE CECHY, KTÓRE W TWOJEJ SZKOLE LUB KLASIE DECYDUJĄ O TYM, ŻE RÓWIEŚNICY SIĘ Z KIMŚ LICZĄ.

N = 3 037

Pewność siebie wobec nauczycieli ceniona jest najbardziej w szkołach ponadgimnazjalnych (53,1%), gimnazjach (52,9%) a w mniejszym stopniu w szkołach podstawowych (32,0%).

Tak dużych różnicowań nie ma w ocenie wpływu wiedzy i inteligencji na pozycję w szkole czy w klasie. Poziom wiedzy/inteligencji decyduje o tym, że rówieśnicy się z kimś liczą:

zdaniem 34,1% uczniów szkół podstawowych

31,9% uczniów gimnazjum

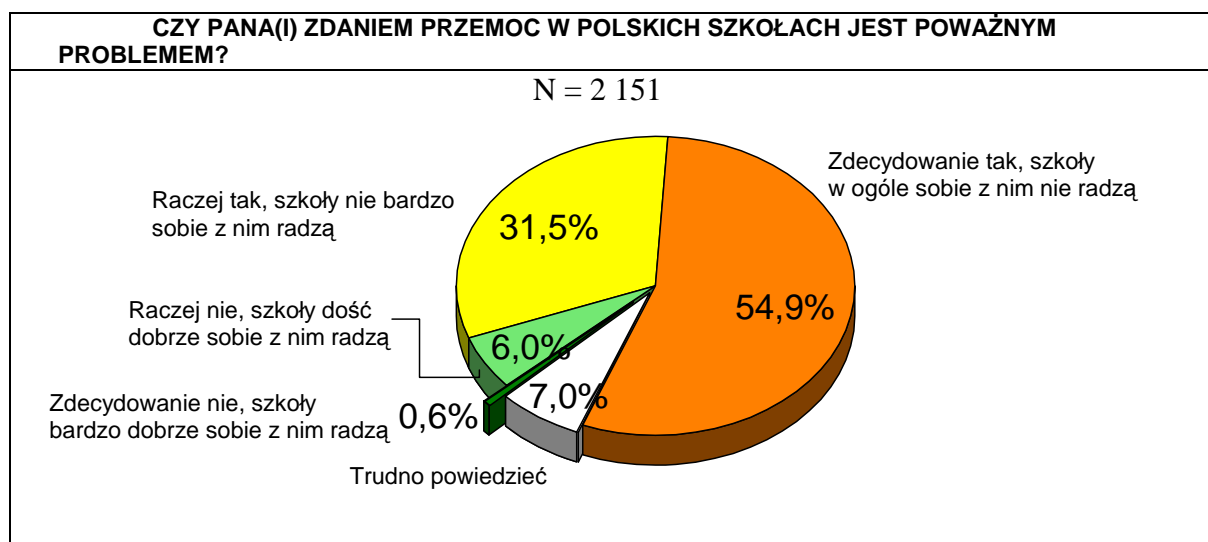
40,2% uczniów szkół ponadpodstawowych.

Duża wiedza i inteligencja, dobre wyniki w nauce to wartości bardziej cenione przez dobrych uczniów, z wysoką średnią ocen. Ale i na ich liście najczęściej wymienianą cechą, dzięki której uzyskuje się wysoką pozycję w szkole czy klasie, jest wygląd, atrakcyjność fizyczna.

7 Przemoc w szkole

7.1 Przemoc w szkole – opinia ogólna

Wśród dorosłych Polaków zdecydowanie dominuje pogląd, że przemoc w polskich szkołach jest poważnym problemem¹ - ponad połowa badanych podziela opinię, że szkoły w ogóle nie radzą sobie z tym problemem, blisko 1/3 ocenia, że szkoły „nie bardzo” sobie z tym radzą.

Opinii badanych w omawianej kwestii nie różnicuje fakt posiadania dziecka w wieku szkolnym, wpływa na nią natomiast wielkość miejscowości będącej miejscem zamieszkania respondenta. Odsetek badanych przekonanych o problemach szkół związanych z przemocą wzrasta wraz z wielkością miejscowości – zjawisko to dostrzegają w największym stopniu mieszkańcy największych miast.

¹ Dane z ogólnopolskiej próby reprezentatywnej o liczebności N=2150 wywiadów (połączone dwa pomiary).

7.2 Przemoc pomiędzy uczniami

Pytanie o różnego typu zjawiska, noszące cechy przemocy szkolnej zadane zostało wszystkim trzem grupom respondentów: uczniom, nauczycielom i rodzicom. Uczniowie mieli za zadanie odnieść się do problemu w dwóch aspektach: osobistych doświadczeń i dostrzegania poszczególnych przejawów przemocy w szkole. Rodzice odpowiadali w odniesieniu do znanych im doświadczeń szkolnych własnych dzieci, nauczyciele natomiast wypowiadali się o częstotliwości występowania w szkole poszczególnych przejawów przemocy (z wyłączeniem przemocy nauczycieli wobec uczniów, a z szerszym ujęciem kwestii przemocy pomiędzy uczniami).

Poniższy wykres obrazuje zestawienie opinii uczniów (w dwóch aspektach) i rodziców.

